Sergiu GROSSU

Îmi bate inima la Bug

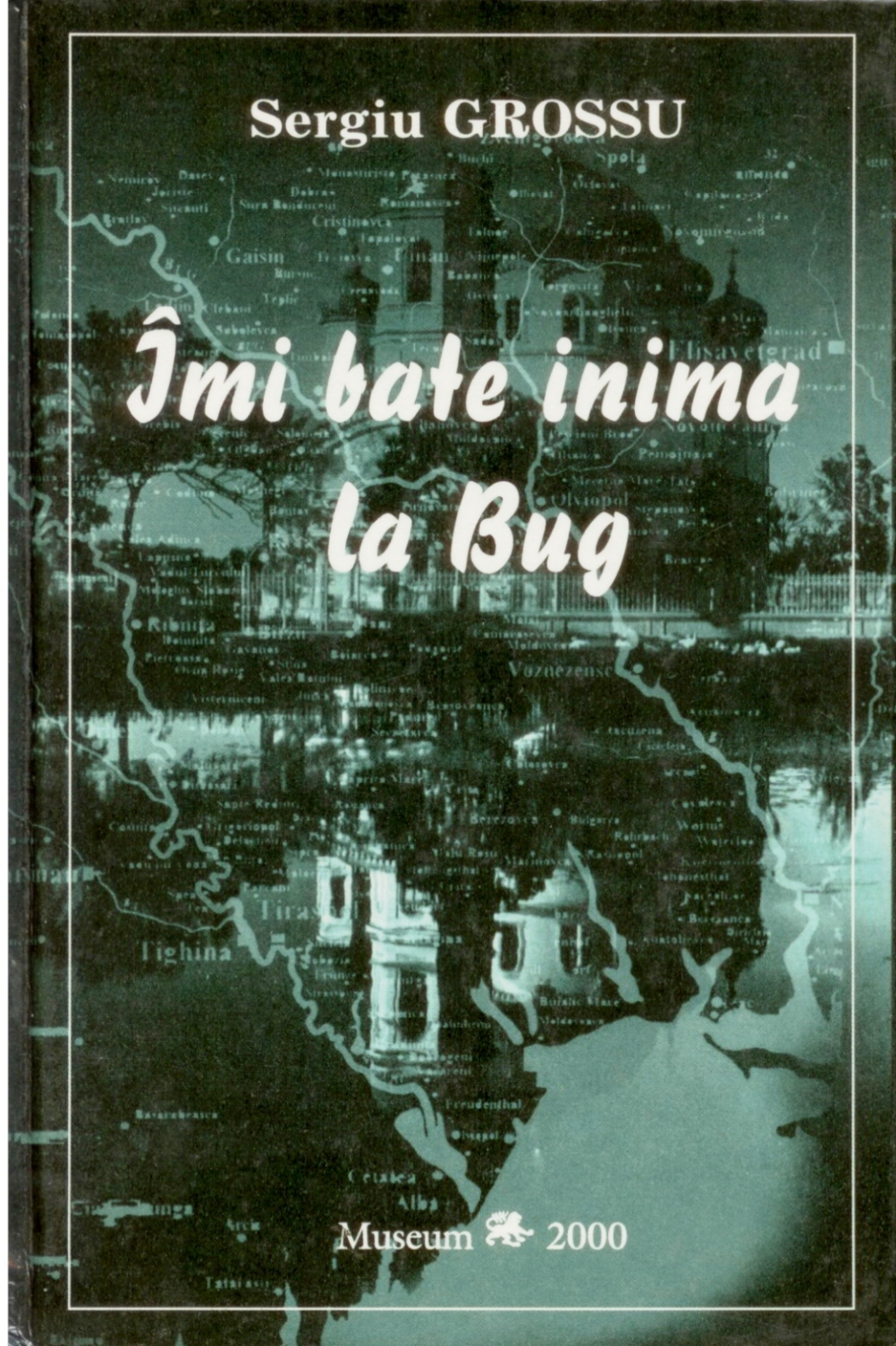

Museum 2000

Sergiu GROSSU

Îmi bate inima la Bug

— Din problemele Transnistriei românești —

Chișinău 2000

Cartea apare cu sprijinul Centrului Internațional de Cultură pentru Copii și Tineret *Sergiu Grossu*

Editor: **Iurie COLESNIC**
Lector: **Boris MOVILĂ**
Operator: **Dana PAIU**
Machetare computerizată: **Viorica OSTAȘ**

© MUSEUM
© Sergiu GROSSU
© Coperta: Alexandru CRASNEAN

ISBN: 9975-905-57-9

După veacuri întregi
de samavolnică oblăduire,
de neomenoase încălcări teritoriale,
frații noștri transnistrieni
se întorc la sânul patriei,
pentru a se contopi — trup și suflet —
cu românii de pretutindeni.

Sergiu Grossu

Sergiu Grossu la 20 ani
(1940)

ÎMI BATE INIMA LA BUG

Îmi bate inima la Bug. Potcoavă
Hălăduiește stepele de veacuri.
Bocesc amar Domnițele-n iatacuri,
Iar cerul e rotund ca o carboavă.

Pe-aici își plimbă mânzii, nostalgia;
Se zvârcolesc plăieșii în izvoade.
— Nu auziți, moldovenești noroade,
Cum crește, tot mai mare, România?

(Transnistria, nr. 1, 29 iulie, 1941)

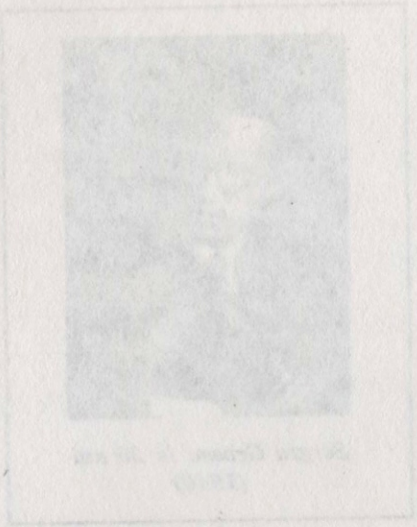

CUVÂNT ÎNAINTE

Volumul **Îmi bate inima la Bug** *cuprinde o mare parte din articolele, reportajele și poeziile pe care le-am scris în perioada celui de al doilea Război Mondial (1941—1942), întru cinstirea pământului și sufletului moldovenesc din stânga Nistrului. Acest material documentar, reflectând zvâcnirea mea înflăcărată pentru cauza românismului răsăritean, a fost publicat în săptămânalul* **Transnistria**, *de apariția căruia mă ocupam îndeaproape, în calitate de redactor în Serviciul Gazetelor din Ministerul Propagandei, paralel cu activitatea mea publicistică în redacția cotidianului* **Basarabia**.

Cum am cunoscut provincia de dincolo de Nistru, cu ale cărei probleme m-am identificat încă din anii adolescenței, când mi-a fost dat să întâlnesc la Bălți sau la Chișinău câteva din "victimele" care au trecut Nistrul înot, refugiindu-se în Basarabia? Frasin Munteanu-Râmnic, director în Ministerul de care aparțineam, mi-a propus, la început de august 1941 (deci cu trei luni înainte de căderea Odesei în mâna armatei române), să-l însoțesc, împreună cu un profesor și un dactilograf, până la Tiraspol, fosta capitală a Republicii Autonome Sovietice Socialiste Moldovenești, ca să colindăm plaiurile proaspăt dezrobite și să ne informăm, la fața locului, despre necazurile din trecut ale moldovenimii băștinașe și de felul în care se realiza trecerea lor la o viață nouă, reintegrați României.

Mai târziu, după un an de administrație românească în Transnistria, președinția Consiliului de Miniștri a organizat o călătorie de studii și documentare, invitând membrii corpului diplomatic, înalții demnitari ai statului și reprezen-

*tanții presei străine și române, spre a putea vedea minunatele "înfăptuiri românești" pe teren. Călătoria aceasta a durat șase zile (22-27 august 1942), în cursul căreia au fost vizitate județele Tiraspol, Dubăsari, Râbnița, Moghilău și orașul Odesa. Ca reprezentanți ai presei române, din sânul căreia făceam parte, discutând "miracolul" transnistrian, erau domnii: Romulus Seișanu (***Universul***), Romulus Dianu (***Curentul***), I.P.Prundeni (***Porunca Vremii***), Ernest Verzea (***Viața***), Aurel Tita (***Evenimentul***), I.Ștefănescu-Gruiu (***Informația***), Aurel Mucenic (***Poporul***), I.V.Costin (consilier la Direcția Presei), Adrian Corbu (directorul Oficiului Național de Turism), prof. Pan M.Vizirescu (director în Ministerul Propagandei), etc. Eu reprezentam ziarul* **Basarabia**.

Cu ocazia acestei vizite de pomină, am putut saluta primile măsuri pentru imediata refacere a Moldovei dintre Nistru și Bug, campania de refacere agricolă și zootehnică, punerea pe picioare a vieții economice, deschiderea bisericilor pângărite de-a lungul anilor de dictatură bolșevică, noul și înflăcăratul spirit care domina — de un an de zile — frumoasa provincie de la răsărit.

Însă pentru tot ce-am scris în favoarea ei, pentru materialul care alcătuiește această carte, a trebuit să răspund înaintea judecătorilor comuniști care, până la urmă, au aflat de activitatea mea publicistică, vădit anticomunistă, și m-au condamnat, în luna iunie 1959, la ani grei de pușcărie.

Totuși, în pofida unei detenții insuportabile, nu voi regreta niciodată ceea ce am scris despre Transnistria. Deoarece, ca și acum 59 de ani, îmi bate și astăzi inima la Bug...

Sergiu GROSSU

Sergiu Grossu
în luna septembrie 1941
(în perioada ședерii sale
în Transnistria)

I
EROICA TRANSNISTRIE

Sergiu Grossu (în spate, dreapta)
și Frasin Munteanu-Râmnic, director în Ministerul
Propagandei (cu bască și ochelari de soare),
în drum spre satul Sucleia,
într-o căruță de țărani transnistrieni

1. PĂMÂNT SFINȚIT

NE BATE INIMA LA BUG

După veacuri întregi de samavolnică obrăduire, de neomenoase încălcări teritoriale, frații noștri transnistrieni se întorc la sânul patriei, pentru a se contopi — trup și suflet — cu românii de pretutindeni.

Înglobați pe nedrept în hotarele artificiale ale colosului sovietic, față de care n-au purtat nici un simțământ deosebit, nici cea mai searbădă considerațiune măcar, acești valoroși stâlpi ai latinității în Răsărit, trebuiau să urce golgote de suferință, sub șfichiurile cnutului rusesc și cu oglinda Siberiei mereu trează dinaintea ochilor neputincioși.

Un popor nobil, posedând calități lăuntrice, gata oricând să se jertfească pentru un ideal comun, se prăpădea ca o bătrânească doină, în nesfârșitul stepelor ucrainene, având același Dumnezeu, aceleași aspirații sfinte, aceeași inimă încăpătoare și bună, ca și cei din dreapta Nistrului.

Toate uneltirile și toate piedicile puse în cale — mai ales în ultimii 2 ani — de către vrăjmașii Neamului, n-au fost în stare să înfrângă setea de dreptate, rezistența tăcută a moldovenimii transnistriene. Știau ei, neistoviții urmași ai lui Ștefan cel Mare, apărătorii de cruce și de civilizație, că o viață trăită eroic, în spiritul curat al demnității omenești, nu poate să moară niciodată.

De aceea, n-au plâns. N-au deznădăjduit. N-au dat înapoi de la visul lor sublim, depănat în nopți de priveghiu sufletesc și de sbucium: Unirea cea mare! Dumnezeul părinților noștri, Dumnezeul milei și al îndurării, le-a ascultat rugăciunile fierbinți. Războiul, care se dezlănțuie astăzi cu o furie nemaiîntâlnită, în vederea unor pașnice și ademenitoare orizon-

turi europene, este în același timp și un război de dezrobire națională.

Sub cerul calm și înalt, pe pământul mănos al Transnistriei, plămădit cu oasele bunilor și străbunilor noștri, armata română își dăruie sângele fără precupețire, având drept pavăză ocrotitoare privirile Generalului conducător de țară, ctitor al unui nou destin românesc.

La Bug. Acolo ne bate inima. Acolo ne cheamă viforul trecutului. Acolo se consumă, într-o aureolă inedită, un act de mare victorie. Un act de reparație istorică.

(Transnistria, nr. 2, 1 august, 1941)

PE DRUMURILE ISTORIEI

Solitar și acoperit de o ceață subțire, Tiraspolul rămâne în urmă, ca un bătrân încercat, care a pătimit multe și a trăit destule neajunsuri. Mașina aleargă, sfredelind liniștea matinală, de o vădită patriarhalitate, cu zgomotu-i strident, înghițind lacomă pământul mănoaselor holde răsărite, peste care tăvălugul războiului a lăsat răni adânci și întristătoare.

Locurile, deși nu le-am văzut niciodată, deși nu le-am strâns la piept, ca pe niște moaște ale românismului, în nopți de inefabile zbateri interioare, — îmi par cunoscute, prietenoase, scumpe, de parcă ar face parte integrală din propria-mi ființă, de parcă ar aparține bunurilor mele spirituale ori anilor viforoși.

Caracteristică tuturor drumurilor de peste Nistru, operă stearpă a unor mâini inconștiente, bestiale, șoseaua care duce spre Tucmigiu, afară de o mică porțiune de câțiva kilometri, pietruită ca oamenea, nu arată decât o panglică neregulată și scorțoasă, pierzându-se, aidoma unui șarpe misterios, printre semănături nestrânse încă din cauza lipsei de mașini agricole, printre spinări de dealuri și coline fumurii.

Din când în când, pe marginea înverzită a drumului, care duce în istorie parcă, pe luminoasele urme voevodale, răsar — stinghere și profund grăitoare — mormintele celor ce și-au jertfit viața, înfiorător de simpli, departe de comoditățile efemere și fără să mai aștepte cuvenita răsplată a Neamului. Civilizația, brazda românească a strămoșilor lor, era în primejdie: mai puteau răbda? Însuși sufletul colectivității, din sânul căreia s-au ridicat peste fluctuațiile vremii — epopeice figuri de cremene și dor împărătesc — le cerea

tributul tinereții lor impetuoase, lăstunii atâtor vise sublime, dăruirea neprecupețită a cărnii și-a sângelui lor fără prihană.

...Undeva, cine știe unde, o doină bătrânească își picura, tulburătoare și sfântă, lacrima de cleștar. Tucmigiul, cu frumoasele gospodării moldovenești înnecate de verdeață, venea să ne încânte vederea și să ne ofere binecuvântatul popas.

Pe bolta senină ca mărgăritarul, arcuită peste plaiuri transnistriene, haiducea, atotstăpânitor, soarele. Adevăratul soare al biruinței și al dreptății românești, eterne.

(Transnistria, nr. 17, 17 noiembrie, 1941)

ȚARA DIN AMINTIRE

Acum câțiva ani, Transnistria aparținea visului numai. Sau inimii. Adică dragostei noastre inepuizabile, cuibărită, ca o purificatoare lumină, în ungherele lăuntricilor cataclisme. Cine nu-și amintește?

Trecutul stă amintire și proaspăt. Vechiul Tyras, astăzi apă complet românească, era hotarul despărțitor al nădejdilor colective. Era cântecul celor două dureri de pe două maluri vecine, care purta, pe umerii argintii, asemenea unui haiduc temerar, istoria descătușării apropiate.

Parcă am fi îndurat un blestem părintesc sau, nevolnici, am fi dus la capăt o osândă acerbă. Căci, de bună seamă, urcam Golgota unor nedrepte amputări teritoriale și așteptam, conștienți de misiunea noastră europeană, grabnica rezoluție a destinului. Răbdam. Ivirea zorilor trebuia să se întâmple. Trebuia să se arate. Oricum. Ritmul precipitat al evenimentelor în curs nu putea încremeni defavorabil.

Veneau, de peste Nistru, numai știri dureroase. Norodul moldovenesc era supus torturilor și întemnițărilor. Spectrul sărăciei umplea sufletele de groază. Până când, Dumnezeule bun, până când? Amurgurile, parcă și ele îndoliate, parcă și ele prigonite, înseilau pe coala nescrisă a cerului o tumultuoasă emancipare.

Furtuna se apropia...

Noi ne cunoaștem drepturile. Ne cunoaștem Istoria. Prea multe lovituri cu resemnare am știut a suporta, pentru ca suferința să nu aibă o cuvenită dezlegare. Am plâns, dar nimeni nu ne-a văzut. Nimeni nu ne-a auzit vaietele. Ale noastre erau și pentru noi le păstram. Cu ele ne hrăneam

dorurile și năzuințele. Cu ele ne cimentam voința și setea noastră de lumină.

Dincolo de vise și frământări, Transnistria, țara din amintire, zvonea să ajungă țara de astăzi. Țara realităților și a miracolului de astăzi. E, fără îndoială, răsplata divină a Înaltului, care cu mâna-i înțeleaptă toate le cârmuiește și le împacă.

Războiul ne-a renăscut. Ne-a rotunjit, întrucâtva, olatul strămoșesc și ne-a descrețit frunțile. Am sfărâmat hotarele false. Am putut strânge laolaltă frații de pretutindeni, în marea hală a reînvierii românești.

Doamne, țara din amintire, fă-o țară de vulturi, țară de generații răzbunătoare!

(Transnistria, nr. 63, 15 octombrie, 1942)

EROICA TRANSNISTRIE

Au trecut furtunile în Transnistria și s-a făcut lumină. Multă lumină. De sub dărâmături, de dincolo de sbuciumul atâtor ani de opres bolșevic, de pe marginea prăpastiei care, până ieri, își deschidea înfiorătoare gurile de pământ, mijesc mugurii noii vieți românești, ordonate și fără prihană, în cadrele sănătoase ale Europei...

Trecută prin flăcările suferinței și ale desnădejdii, suspectată și răstignită de hoardele păgâne comuniste, provincia dintre Nistru și Bug oferă astăzi celor reîntorși la vetrele pustii perspectiva unor radicale prefaceri interioare, piatra granitică a unui suflet eroic și demn, solidar și tenace.

Sufletul țărănimii transnistriene, întins cât un curcubeu peste plaiuri și mînăstiri, peste morminte voievodale și holde, sufletul urmașilor lui Ștefan cel Mare și Sfânt a rămas același, cu toate vrăjmașele porniri moscovite, cu toată setea lor inumană de pervertire, cultivând dragostea de moșie părintească și eroismul tradițional, cultivând jertfa și abnegația.

Acum, când umilințele trecutului au dispărut, când graiul autohton și doina răsună biruitoare de la un capăt la altul, de parcă s-ar răzbuna în clinchete de cleștar efemerele lanțuri, transnistrianul încearcă o retrospectivă sondare și își dă seama că o țară este cu atât mai puternică și mai fericită, cu cât fiii Neamului se străduiesc, perseverând, pentru întărirea și ridicarea ei.

Simțămintele, gândurile, idealul, întregul complex de bunuri spirituale, care înobilează pe om și-l apropie de Divinitate, trebuie să fie comune, să ardă purificatoare în adâncimile nealterate ale fiecărui cetățean, conștient de minciună și de rosturile lui în lume.

Dezbrăcat de haina materialismului, a egoismului și a mediocrității, dornici de a contribui din plin la fericirea fraților de pretutindeni, vajnicii țărani ai Transnistriei nu cunosc truda și neputința, nu vor să cunoască obstacolele. Într-un an numai, au învățat cât într-o viață, acumulându-și o vastă experiență, îmbogățându-și lăuntricile cotloane și cimentându-și voința și inima.

Viitorul nu-i mai înspăimântă. Nu are de ce să le întunece vederile. Ei își dau seama că dacă ființa umană a fost în stare să exploateze forța aburilor și a electricității, revoluționând universul, de asemenea este posibilă și exploatarea propriilor puteri, a minunilor care zac neștiute în străfunduri. Stăpânindu-le, la ce orizonturi împărătești nu s-ar ajunge?...

De aceea, călătorul care pășește în Transnistria cântecului și a tinereții, dă peste alte privelişti, peste alți oameni. Răbdători. Senini. Muncitori. Vrednici de laudă și de încredere. Cu umerii scuturați de vedenii și poveri. Verificați în fața istoriei imparțiale.

Cinste lor!

(Transnistria, nr.69, 26 noiembrie, 1942)

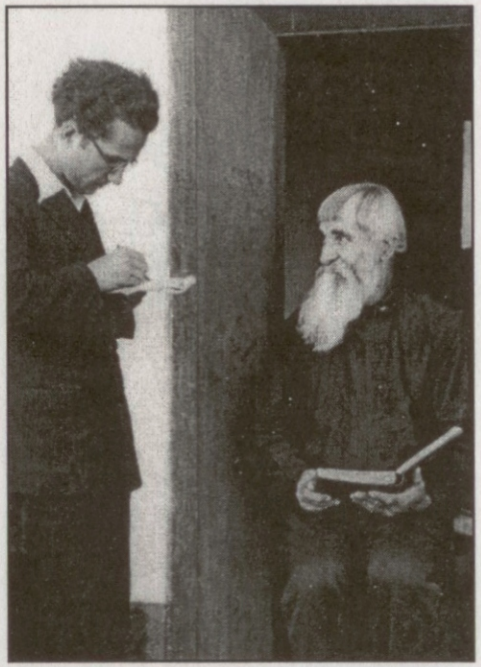

Sergiu Grossu la Sucleia, Transnistria, de vorbă cu moș Vasile Bogatu (toamna lui 1940)

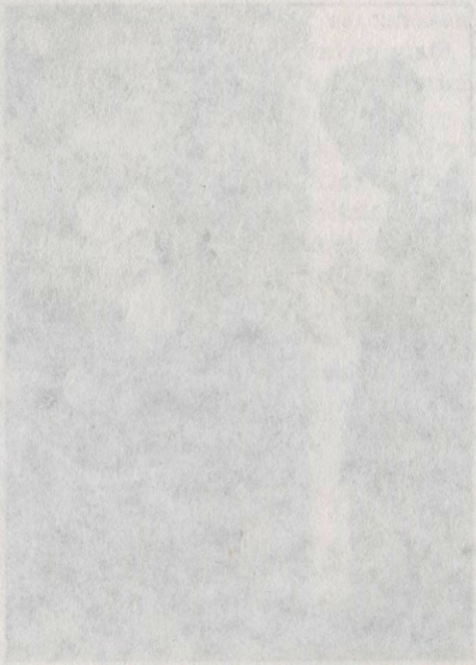

2. POPORUL DINTRE NISTRU ȘI BUG

URCÂND GOLGOTA

A fost un vis urât, un vis insuportabil. Nefasta obîăduire moscovită, regimul bolșevic din împărăția haosului și a mizeriei trona peste toate, amenințător și obraznic, sfidând buna înțelegere, liniștea, omenia, sfidând progresul și civilizația. Purtători ai unor planuri incendiare, luptători în numele unei doctrine anti-creștine, tovarășii lui Stalin voiau, în ura care le fierbea în sânge, să devasteze Europa întreagă, trecând-o prin foc și sabie, pentru a o îngenunchia, pentru a o preface în același "paradis" sovietic — fală stearpă a zădărniciei și neputinței lor.

Călătorind prin Transnistria, am avut fericita ocazie să stau de vorbă, de câteva ori, cu o mulțime de țărani: flăcăi voinici sau moșnegi încârjoiați. Am ascultat, cu ochii podidiți de lacrimi, tragedia atâtor vieți istovite, deprinse să trăiască nu sub jug străin, nu ca niște viermi târâtori, ci demne, cu fruntea spre soare și spre Dumnezeu.

Satele, mândrele sate de altădată, pline de cântec și de voie bună, zac astăzi într-un hal fără de hal, cotropite de bălării, pradă bolilor și ignoranței, fără cimitire, fără biserici, fără nici un reazem și mângâiere lăuntrică. Știau conducătorii comuniști, prea bine, că ele sunt cuiburi de rezistență națională, păstrătoare de minți luminate și de caractere neînfrânte.

De aceea, în retragerea lor precipitată, hoardele roșii și-au pus în aplicare, cu minuțiozitate, maxima lor capacitate distructivă, aruncând în aer: fabrici, uzine de apă, uzine electrice, mori de tot felul, poduri și căi ferate, magazine, clădiri impozante, nelăsând, după dânșii, decât pârjolul, amprentele celor 23 ani de nebunie și apocaliptică opresiune.

"A plâns inima în noi". Așa ne întâmpină, la fiecare hudiță, la fiecare gard ruinat, moldoveanul transnistrian. Așa îți șoptesc, parcă, holdele, păsările, cerul, parcă însăși brazda reavănă a pământului pentru care degeaba au muncit, pe care l-au frământat cu sudori și l-au oblojit cu truda palmelor crăpate de vânt și ploi, ca pe un pierdut talisman.

Sufletele fraților noștri de peste Nistru au rămas redute de cremene. Intacte. Viforoase. Tari. N-au putut fi cucerite cu armele, cu executările în masă, cu deportările în Siberia și Turkestan. Năpasta, dezlănțuită satanic, i-a ținut dârzi pe români și nesovăitori, având mereu trează încrederea oarbă în dreptate și adevăr, siguranța buruienței finale a Neamului.

"Schimbați-vă, reînnoiți-vă spiritul", propovăduia pe vremuri sfântul apostol Pavel. L-au schimbat. L-au reînnoit, în titanice puteri de luptă și răbdătoare casnă. Dezbrăcați de haina materialismului, a nimicurilor, a putregaiului, purtând numai pecetea moralei și a iubirii, departe de văicărelile cotidiene, au crezut cu tenacitate într-un ideal, trăindu-l. Iar cel ce-și trăiește idealul este scutit de imperfecțiune și se apropie, cu pași giganți, de Divinitate.

Bucură-te, popor transnistrian! Urcând Golgota, peste dureri și prăpastii, ai ajuns la Înviere. Cătușele se sfarmă, huruind. Visurile se împlinesc. Robia umilitoare nu-ți mai înnourează căile luminii. Ești liber, într-o țară liberă și bogată, pe pământul vrerilor noastre de ieri și de totdeauna.

(Transnistria, nr. 8, 15 septembrie, 1941)

CUIB DE ȘOIMI

Bolșevicii, în oarba lor zbatere de a stârpi, cu desăvârșire, orice urmă de tradiție, orice urmă de legătură sănătoasă a omului cu pământul și cerul, au căutat să întunece și în Transnistria — ca pretutindeni, de altfel — lumina binefăcătoare a familiei românești, candela ei pâlpâitoare peste veacuri de gheață, asemeni unui luceafăr miraculos.

Străduințele, mari și neistovite, ale acestor dezmățați purtători de incendii și haos, puse în slujba unor idealuri meschine, n-au fost în stare — în pofida prea deselor crime și deportări — să scoată din adâncul ființei țăranului transnistrian, cinstea, dreptatea, moralitatea, solidaritatea, tenacitatea, voința și disciplina. N-au fost în stare, câtuși de puțin, să-i clintească rădăcinile primordiale, să-l perverteasca și să-i înduplece uluitoarele, statornicile lui credințe.

Obstacolele și greutățile, fărădelegile comuniste, nenumăratele torturi și înlănțuiri, au întărit și mai mult familia, în loc de a-și ajunge scopul final: destrămarea și înstrăinarea, — moldoveanul dintre Nistru și Bug închizându-se cu ai săi, ca într-o scoică, în tihna patriarhală și sfântă a satelor, a vetrelor strămoșești, curate. Mocnind o revoltă sublimă, cultivând eroismul, jertfa neprecupețită și abnegația, cu ochii fulgerând soare și culmi, transnistrienii n-au știut și n-au vrut să vândă, să trădeze, pentru anumite comodități efemere, sutele de morminte voevodale ori brazda reavănă, în sudori muncită de palmele aspre, crăpate de vânt și ploi. Drepți, nesovăielnici, aidoma unor iluminați, familia și-au păzit-o ca pe o icoană din altar de biserică îmbătrânită, ca pe o dumnezeiască zămislire, ținând-o departe de plaga comunismului corupător de caractere și virtuți,

opunând vrăjmașelor puteri formidabila lor rezistență și o sete de viață rar întâlnită la alte popoare.

Da. Pentru băștinașii moldovenești plaiuri de peste Nistru, familia era și este însuși plugul, însuși duhul pământului, însuși pulsul renăscător al apropiatelor biruințe definitive. De aceea, tovarășii de la Moscova vedeau prea bine "primejdia" unor atari cuiburi de șoimi, celule de rezistență transnistriană, unde visul înflorea lanțuri și lăcăți sfărâmate, unde Dumnezeu și Sf.Petru coborau hojma, ca să le mângâie rănile și lungile așteptări.

Sufletul, credința și limba au rămas intacte; dar, mai ales, sufletul de la care toate pornesc și prin care conștiința națională a menirii lor, a drepturilor seculare și a obârșiei lor latine, n-a putut fi îngenunchiată cu nici un preț și sub nici o formă.

Transnistrienii au înțeles — și trebuiau să înțeleagă — jocul perfid al Sovietelor. Ei și-au dat seama, de la început, că nu bogățiile primează în lume, ci sufletele tari și nobile, care întrec și comorile și palatele. Zornăind vorbe goale și minciuni sfruntate, bolșevicii au căutat să distrugă sufletul țărănimii din Moldova lui Duca-Vodă, oricum; prin suflet să poată lovi în familie, iar prin familie să anihileze complet conștiința unității naționale.

Dar n-au reușit. Ne-o arată, în clipele acestea mari prin care trecem, cu prisosință, dragostea cu care frații noștri de peste Nistru și-au primit dezrobitorii. Ne-o arată adeziunea lor totală la sărbătorirea românismului pretutindenesc. Ne-o arată înfrigurarea cu care așteaptă ziua de mâine, pentru a putea contribui — tineri și bătrâni — la refacerea căminelor pustiite și la statornicirea unei noi vieți, rodnice și ordonate, acolo, în Transnistria, unde bate aceeași inimă și același crez românesc...

(Transnistria, nr. 18, 24 noembrie, 1941)

TINERETUL TRANSNISTRIEI

În toamna trecută am avut marea fericire de a cunoaște, din plin, provincia noastră moldovenească dintre Nistru și Bug, frumoasa țară a Transnistriei, de a-i strânge la piept rănile trecute, suferințele celor 23 de ani de opres bolșevic și de a participa, într-o măsură limitată, la bucuria dezrobirii, a libertății ei definitive. Primirea, pe care această ramură răsăriteană, obidită și neîndreptățită, a făcut-o Armatei Române, a fost mai mult decât frățească. Sinceri și străini de patimi, de răutăți, trudnici slujitori ai credinței străbune și ai dragostei desăvârșite, transnistrienii și-au slobozit baierile inimii, revărsându-și jarul lăuntric, de parcă prin câteva vorbe laconice ar fi vrut să se răzbune pe întregul calvar îndurat sub despotica și sângeroasa oblăduire sovietică.

"Ne-au supt bolșevicii", auzeam pretutindeni glăsuindu-se. "Tare-am mai suferit", te întâmpinau țărăncile, cu ochii podidiți de lacrimi. "De când vă așteptăm", murmurau ca o rugăciune bătrânii satelor răzășești de dincolo de apa "turbatului" Nistru, care atâția amar de ani a despărțit pe frații de același sânge și de aceeași lege creștinească, umplându-ne sufletele cu dorul unei grabnice înfrățiri — înfrățire pe care au cunoscut-o cu veacuri în urmă, pe timpul lui Duca-Vodă și a neînfricaților hatmani moldoveni.

Deși am colindat prea puține sate și, de cele mai multe ori, numai în treacăt, totuși am putut să-mi dau seama de adevăratul aspect al lucrurilor, pătrunzând până în cele mai nepătrunse cute interioare ale țărănimii transnistriene, care nu știe nici să mintă, nici să înșele, ci își arată deschis, fără ocoluri, dorințele care o frământă, necazurile și durerea.

Fiindcă sufletul moldovenilor nu s-a schimbat cu nimic, a rămas intact. Bolşevicii au căutat să le distrugă întreaga lor gamă de simţăminte înalte, să-i apropie, să-i comunizeze, să le scoată din sânge tradiţiile sfinte, pentru a-i putea face fii adoptivi ai lui Stalin. Zadarnice, inutile planuri. Pentru că moldovenii din Transnistria au rămas aceiaşi duşmani ai regimului sovietic, chiar după ce au fost supuşi torturilor, deportărilor, întemniţărilor, executărilor. Preferau moartea în locul unor credinţe false, în locul trădării neamului, pe care îl visau unit şi tare. Şi dorul de răzbunare, de emancipare, al părinţilor creştea — flacără şi îndemn — în sufletele copiilor, netezindu-le întrucâtva drumul şi apropiindu-i de aspiraţiile colectivităţii moldoveneşti transnistriene: *libertatea*. Toţi o doreau şi, pentru atingerea ei, răbdau orice. De această formidabilă rezistenţă s-au lovit bolşevicii, nefiind în stare s-o spulbere, ci, dimpotrivă, fortificând-o.

Tineretul Transnistriei, afară de-o infimă parte, trebuia să ducă mai departe *lupta latentă cu puterile Răului*, cu pericolul dizolvant al comunismului, ei fiind nădejdea celor înmormântaţi prin înzăpezitele ocne siberiene, precum şi unica lumină a pletelor cărunte, a mamelor văduve. Între rândurile celor care au apucat pe căi greşite, dacă s-a întâmplat să se găsească şi moldoveni, apoi aceştia erau prea puţini, majoritatea fiind ucraineni, ruşi şi evrei.

Dar, se vor întreba unii, cum de a fost cu putinţă ca în Transnistria, în fosta "Republică Moldovenească", tineretul să fi rămas străin la toate momelile şi incontinua propagandă sovietică, răspândită până în cele mai umile unghere, propagandă care vestea Raiul pe pământ şi crearea unei armate tinere fără pereche? Ei bine, le vom răspunde că se putea, că altfel nu ne putem explica totala adeziune a moldovenimii dintre Nistru şi Bug la idealurile românismului integral; că flăcările, care joacă în ochii fiecărui bătrân sau tânăr, fie el din Tiraspol, Grigoriopol sau Balta, din Sucleia sau Mahala, nu sunt decât răsfrângerile unor oglinzi ale sufletului neîntinat şi pur ca apa izvoarelor, ale bucuriei de astăzi şi ale învierii de mâine, de toţi aşteptată.

Dacă pe întreg cuprinsul URSS-ului căsătoria nu era decât o simplă înscriere la Oficiul Stării Civile, căutându-se prin aceasta a se distruge familia; dacă avorturile, poligamia şi prostituţia erau încurajate de stat, în căminele transnistriene această molimă, această stupidă încălcare a drepturilor omeneşti nu putuse pătrunde, ţăranii noştri păstrându-şi în ascuns vechile şi bunele obiceiuri. Şi odată familia salvată, însăşi colectivitatea moldovenească era ferită de bolşevism, recunoscând în familie celula de rezistenţă a unui popor şi, ca atare, a românilor dintre Nistru şi Bug.

Pentru transnistrieni, familia a fost o şcoală. În sânul ei, tinerele vlăstare îşi făceau adevărata educaţie, în spirit naţional, atât cât le ajutau mintea şi sufletul, atât cât le permiteau vitregele împrejurări. Aici se plămădeau nădejdile şi credinţa în Dumnezeu. Între pereţii casei părinteşti învăţau plodurile bucălate că peste cele vremelnice planează bunătatea divină; că nu mai este mult şi vor putea scutura jugul bolşevic; că stau înfipţi într-un pământ care este al lor şi numai al lor.

URSS-ul a încercat, însă fără rezultate pozitive, să înregimenteze tineretul moldovenesc în cadrele frontului roşu, pentru a-l converti. Ca şi în Rusia, s-a alcătuit şi în Republica Moldovenească o armată a Octombreilor (copii între 3-7 ani), pregătitoare a Pionerilor (copii între 7-16 ani), aceştia formând mai târziu (între 16-22 ani) cadrele Komsomolului. La şcoală se lucra intens — în sens propagandistic şi nu cultural — pentru o educaţie comunistă, tineretul fiind privit cu o deosebită atenţie, ca viitoare osatură a partidului.

Ca să-mi argumentez spusele anterioare, precum şi cele ce vor urma, ca să aduc dovezi palpabile, voi face apel la o revistă sovietică, *Scânteia leninistă*, de pe anul 1936, găsită într-o bibliotecă din Tiraspol, revistă "literară-socială pentru pioneri şi elevi", organ al Comitetului Regional şi al Comitetului de instrucţie din Republica Moldovenească. În paginile acestei searbede *Scântei*, îmbâcsite de chipurile simandicoase ale tuturor şefilor bolşevici, găsim o seamă de date importante, care vor dezvălui felul în care se făcea

educarea tineretului din Transnistria sau, mai bine zis, cum căutau, cum credeau dânșii (ce ironie) că pot să transforme o generație, o țară luminată de alte orizonturi decât cele slavo-bolșevice.

Să vedem, mai întâi, "cine sunt tinerii pionieri" în concepția sovietică: "Tinerii pionieri sunt acei copii care, uniți în grupe, făuresc din sine oameni sănătoși, învățați, culți, devotați cauzei lui Lenin-Stalin, cu voința neclintită, demni a fi schimbul komsomoliștilor și a membrilor de partid. În măsura puterii lor, tinerii pionieri ajută partidului și komsomolului de a organiza și educa în spiritul comunist pe copiii sovietici". În legătură cu sarcinile pionerilor, desprindem din cuvântarea tov. Guzov, șeful secției pionerilor a Comitetului Regional, următorele rânduri concludente: "Conducătorii pionerilor trebuie să învețe regulile culturii, vorbirii, de purtare, de îmbrăcăminte. Să luăm, de pildă, conducătorii pionerilor din satul Glinaia, Corotna. Între dânșii sunt tovarăși și aproape analfabeți. Astfel de tovarăși avem chiar și în Tiraspol. Conducătorul pionerilor din satul Țibulăuca, tov. Coifman, a arătat pildă clasică de analfabetism. Când i-am propus să găsească Abisinia pe hartă, el ne-a arătat America, iar Berlin, după știința lui, se găsește în Australia."

Orice explicație, orice cuvânt în plus, credem, este de prisos. Vom mai cita numai câteva fraze din articolul "Despre activitatea comunismului în școală", o scurtă dare de seamă a cuvântării tov. Muschin la Congresul X al Uniunii Tineretului Comunist: "În activitatea școlii noastre mai au loc neajunsuri foarte serioase. Cu toate cerințele partidului, neajunsul temeinic al școlii nu-i lichidat. Școala încă nu pregătește copii care ar cunoaște bine temeiurile științelor. Pentru asta-i vinovat, mai întâi de toate, Comisariatul Norodnic de Instrucție, care până acum încă nu s-a apucat bolșevicește de lucrul școlii. Pregătește slab cadre de învățători. Manualele editate au multe neajunsuri. Pentru lucrul rău al școlii e vinovat și Komsomolul. Komsomolul ajută puțin organelor de instrucții publice. C.C. al Uniunii Tineretului Comunist și organizațiile locale komsomoliste au

condus neîndestulător cu activitatea komsomolului în școală. A lucra astfel în școală și mai înainte nu se poate. Komsomoliștii și pionerii trebuie să devină inițiatorii învățământului pe nota "foarte bine"; prin pilda lor, să atragem și pe ceilalți elevi. Komsomolul, pionerii, toți elevii trebuie să se ridice la luptă pentru a lichida din rădăcină neajunsul temeinic al școlii."

Acest "neajuns temeinic", care se putea vedea nu numai în școală, ci în toate laturile de activitate comunistă, a rămas în picioare. Deoarece o organizare falsă de stat, nu putea rodi decât o credință falsă, superficială, gata oricând să dispară ca un fum, la cea mai mică bătaie de vânt... Războiul actual a răsturnat toate prevederile, toate visurile conducătorilor sovietici. De altfel, într-o școală cu elevi analfabeți (și când? în anul 1936), care arată Berlinul pe hartă în Australia, care știu numai să tragă cu arma, în scopuri criminale și războinice, fiind premiați și ridicați în slavă, într-o școală lipsită de dragostea părintească și potrivnică creștinismului, tinerii moldoveni, posedând o structură interioară deosebită și cu sângele mustind de seva pământului, rămâneau străini, iar învățăturile profesorilor nu găseau, în ei, nici un ecou.

Cine nu vrea să creadă, să plece peste Nistru, ca să-și dea seama, la fața locului, de realitate. Să stea de vorbă cu acest tineret, care n-a uitat să-și facă semnul Crucii, care se roagă la icoane și crede în puterea Atotcuprinzătorului, care știe din ce neam se trage și-și manifestă tumultuoasa dorință de a vizita Țara-Mamă, primitoare și mândră, care în fața portretului M.S.Regelui Mihai se descoperă și se închină.

Bolșevicii nu numai că n-au distrus o generație, dar au format-o, au pregătit-o pentru bucuria de acum, care este a tuturor românilor. Fiindcă suferința înalță și nu doboară; cimentează și animează. Suferința, luată în sensul ei adevărat, este creatoare de suflete tari, de generații răzbunătoare. Și dacă salutul pionerilor era "Fiți gata!", apoi tot cu acest salut răspunde tineretul Transnistriei, pe veci a noastră:

"Suntem gata pentru a lupta împotriva bolşevismului, împotriva duşmanilor civilizaţiei. Iar la temelia noii Românii, laolaltă cu toţi fraţii, vom pune sângele nostru, jertfa noastră, într-un destin împărătesc!"

(Transnistria, nr. 32, 16 martie, 1942)

INIMĂ RĂBDĂTOARE

Pe moş Vasile Bogatu, din Sucleia — sat mare şi pitoresc, cu gospodari harnici, aşezat la o depărtare de 3-4 kilometri de Tiraspol — am avut fericirea să-l cunosc într-o după-amiază luminoasă şi calmă de sfârşit de august, când peste plaiurile transnistriene, netămăduite încă pe deplin, se lăsase liniştea şi iubirea.

Un bătrânel nespus de blând, cu chip de mucenic desprins de pe iconostas înstrăinat, cu barba albă şi plete cărunte, m-a poftit să iau loc în odăiţa-i fumurie — aidoma unei chilioare călugăreşti —, pe care i-o puse la îndemână bădia Istratie Sandu şi unde îşi păstra cu sfinţenie pe masă, lângă icoană, clitul de cărţi bisericeşti de 150-200 ani, cumpărate de la Chişinău sau păstrate din bătrâni, ca o comoară de preţ.

Mult timp am tăifăsuit împreună, de parcă am fi fost prieteni sau rude apropiate, întrebându-l şi căutând să desprind, din dulceaţa cuvintelor tremurătoare, conturul viforoşilor ani de opres bolşevic, ororile şi nelegiuirile comuniste.

— Eh, tare greu am mai dus-o, domnule, tare greu! Numai Tatăl ceresc poate să ne înţeleagă. Pe noi de două ori ne-a scos din casă. Se legau până şi de bolnavi. Îi închideau prin bordeie, iar pe gospodarii mai buni îi şi băteau, sau veneau noaptea cu maşina şi-i luau, şi înapoi nu se mai întorceau. Lumea trebuia să-şi dea toată agoniseala, toată gospodăria la colhoz. Pe potrivnici îi duceau tocmai în Siberia...

Moş Vasile Bogatu a tăcut apoi, parcă obosit, abia stăpânindu-şi oftatul şi din cale-afară de emoţionat. L-am privit lung şi cu amănunţime, ca să-mi pot da seama de unde, din care miraculoase străfunduri cu apă vie şi-a putut îngrămădi atâta supraomenească rezistenţă, atâta nobilă putere de a răbda şi de a trece senin peste toate, cu fruntea spre soare şi

culmi. În ogradă foiau câteva păsări, iar din biserica, transformată de bolșevici în club, se auzeau lucrând de zor meșterii satului, la punerea podelelor și a iconostasului.

Am rupt tăcerea, care-și înfipsese păienjenișul între noi, și l-am rugat să-mi povestească tot ce simte că-l doare, că-l face să-și piardă privirile în goluri.

— Mai greu a fost, să-ți spun drept, de credință. Adică de pe urma ei. Că noi nu ne-am lepădat bătrânești legi. N-am vrut să le lepădăm, nici să știm de sfaturile lor mârșave, păgâne. Eu, unul, arătam oamenilor sărbătorile care vin, că uitaseră sărmanii de atâtea necazuri și tot pe mine mă chemau la citit, când murea cineva. Și mă duceam bucuros. Dar nu chiar întotdeauna, pentru că rușii aflaseră că țin la Dumnezeu și mă pândeau. Odată am fost nevoit să fug și să mă ascund prin păpușoaie. Să fi văzut, domnule, ce jelanie mai era în sat, când nemernicii au dat crucea jos de pe turla bisericii! Doamne, Doamne! Întreaga Sucleie plângea cu hohote și ei râdeau, râdeau pe înfundate. Iar peste Nistru, la mănăstirea Chițcani, taman trăgeau clopotele de vecernie, că era în postul mare. Biserica au batjocorit-o. Icoanele le-au zvârlit pe foc. Sfântul patrafir l-o dat unei femei, să spele pe jos cu el. Din veșmintele preoțești n-a rămas nimic. Da, domnule, nimic. Că jivinele roșii asta vroiau: să ne distrugă legea, să scoată din noi credința...

— Și-acum, moș Vasile, nu-ți mai este teamă? Nu te îngrijorează? (Era întrebarea cu care aveam de gând să închei discuția înflăcărată cu țăranul de-o statornică temeritate, a cărui vorbă molcomă și frățească te îndulcea, te îmbuna).

— Cum să-mi fie teamă? își slobozi mirarea, chihotind de fericire, bătrânelul. Oare nu suntem, după atâta amar de ani, liberi? Destul ne-au chinuit. Presimțeam c-or să vină românii! Numai vremea n-o știam. Slavă Domnului, însă, că s-o împlinit sorocul! Fiindcă, domnule, cu nădejdea scuturării jugului am trăit toată viața. Și ne-a ajutat Dumnezeu Cel Prea Înalt și am ajuns, cu bine, ziua biruinței...

Însera. Ca să nu întârzii la Tiraspol, unde mai aveam de aranjat anumite treburi, am plecat. Căsuța, în care moș Vasile

Bogatu își hodinea bătrânețile înțelepte, rămăsese în urmă, pitită între pomi și miresme: o bijuterie anonimă. Și tot drumul m-am gândit la vajnicul moldovean din Sucleia, păstrător de limbă și credință, care întruchipa, parcă, inima răbdătoare și dârză a pământului dintre Nistru și Bug...

(*Transnistria*, nr. 47, 2 iulie, 1942)

3. EVENIMENTE ISTORICE

O SFÂNTĂ DUMINICĂ ROMÂNEASCĂ PE PĂMÂNTUL TRANSNISTRIEI

Regimul bolșevic, pentru a putea subjuga mai ușor conglomeratul de națiuni care formau U.R.S.S.-ul, a căutat să șteargă cu desăvârșire orice urmă de creștinism înalt, orice manifestare religioasă. Prigoanele, deportările, omorurile pe capete, erau mijloacele lor bestiale de pervertire, de îmbrățișare "sinceră" a ideilor lui Karl Marx, protivnice civilizației și omenirii, protivnice lui Dumnezeu.

Bisericile au fost distruse, aproape toate, din temelie; cele rămase fură transformate în cluburi și cinematografe, în cazărmi, în localuri de petrecere și depravare josnică. Preoții, puțini scăpați cu viață, trebuiau să apuce drumul înzăpezitelor ocne siberiene. Trebuiau să urce golgote de suferință, aidoma apostolilor și primilor creștini. Rânjetul lui Iuda trona obraznic peste apa tristeților, peste apa lacrimilor nemăsurate...

"Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos"

De dimineață încă, lumea din satele de prin împrejurimi și de mai departe: Sucleia, Târnăuca, Mălăiești, Slobozia, Speia, Butur, Cioburciu, Tașlâc, s-a strâns la Tiraspol — Tirișpolea, cum îi spun localnicii — ca să asiste la marea slujbă religioasă, ce se va ține în Grădina Teatrului de Vară, pe locul fostei catedrale.

Soarele luminează ca o binecuvântare. Natura e veselă. Vesele sunt și sufletele țăranilor, păstrători de grai moldovenesc și de credință uriașă, credință pe care rușii n-au putut-o dezrădăcina, cu niciun chip, din adâncul ființei lor statornice.

Liturghia începe la ora 10. Oficiază episcopul armatei,

dr.Partenie Ciopron, împreună cu un sobor de preoți, între care distingem pe protopopul colonel Dăncilă și pe părintele băștinaș Ioan Chiriță, din Slobozia, o figură blândă, înaltă, de 82 de ani, rămas stâlp neclintit, oază de lumină, în calea furtunilor și a răului.

Momentul e impresionant. Bătrâni și tineri, femei și copii, sărăcăcios îmbrăcați, ascultă cu evlavie molcomele cântări duhovnicești, sorbindu-le ca pe o apă dătătoare de sănătate și de tihnă: "Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos!"

Sunt prezenți și ostașii care, învingând piedici și neajunsuri, cu prețul vieții, ne-au reîntregit țara. Fumul de tămâie plutește în aerul proaspăt, peste întinderile de curând dezrobite. Întorci, fără voie, capul. Te îneacă plânsul. Nu-ți vine să crezi. Se poate? Corul de transnistrieni dă răspunsurile, într-o limbă frumoasă și blândă, de parcă ar susura undele Bugului.

Doamne, Doamne, ce mari sunt puterile Tale! Tovarășii lui Stalin au dărâmat biserica. E drept. Dar, în locul ei, se ridică mai impunătoare biserica inimilor curate, fără patimi, biserica nădejdilor și a bucuriei!

Bucură-te, popor transnistrian!

Oamenii n-au uitat să-și facă sfânta cruce, deși icoanele le-au ținut ascunse în cotloane întunecoase și numai pe furiș se rugau Tatălui Ceresc. Până și copiii cunosc închinăciunea. Pe cei micuți îi învață mamele — femei necăjite, trăite în mizerie, celule vii de rezistență românească.

Din care străfunduri lăuntrice apare, oare, acest val de credință și smerenie? Credința întărește sufletele, luminează mințile. Este scara pe care suim la Dumnezeu. Este singura posibilitate de comunicare cu Dumnezeu, cu puterile cele nevăzute.

"Luați, mâncați, acesta este trupul meu"

Poporul îngenunchiază tăcut. Se aflau de față dl Gh. Alexianu, guvernatorul Transnistriei, autoritățile militare în cap cu generalul N.Ghineraru, grupul de intelectuali transnistrieni, care și-au revăzut părinții și vetrele după mai

bine de 20 de ani de pribegie, în frunte cu dl N.P.Smochină, președintele Asociației Românilor Transnistrieni.

Slujba se desfășoară domol, ca o adiere primăvăratecă, în timp ce avioanele noastre, încununate de victorie, se întorc din misiuni grele. Odăjdiile preoților, aurite, sclipesc în bătaia soarelui. Femeile, îmbrobodite în basmale albe, au ochii înlăcrimați.

Bucură-te, popor transnistrian! Ești liber! Din trupurile celor căzuți pe câmpurile de luptă, din pământul, plămădit cu sângele eroilor anonimi, va izbucni spre ceruri dragostea creștinească, pe care porțile iadului nu o vor putea înfrânge niciodată.

Răsadul jertfei

La sfârșitul slujbei religioase, episcopul armatei, P.S.S. Partenie Ciopron, a ținut o predică, spunând între altele:

"Fără jertfă, dragii mei, nu se poate face nimic pe pământ. Se înțelege de la sine că și Neamul românesc a avut nevoia de jertfe însemnate. Altfel nu ne-am fi putut întregi hotarele. Războiul de astăzi, dacă ne uităm bine, are o foarte mare însemnătate, fiindcă nu căutăm să ne luăm numai pământul furat. Aici, la voi, frați creștini, a stăpânit un popor păgân. Creștinismul luptă să îndepărteze pericolul comunist, care v-a ținut în starea pe care o vedeți. Dumnezeu, până acum, ne-a ajutat și ne va mai ajuta. Pentru că mai presus de orice este muritor se află dreptatea și bunătatea demnezeiască.

După cum odinioară, în vremuri crâncene, nu ne-am pierdut cumpătul, tot așa și astăzi, când izbânda vine de la noi, să nu ne temem. Să fim tari. Să urmăm, cu toată demnitatea, pilda și fapta conducătorilor noștri, care ne-au dus la biruință. Cu oștirea, frați moldoveni, care ne asigură liniștea și bunăstarea, să ne purtăm bine. Să muncim cu toții, deoarece munca ridică Neamul.

Iubiți ostași, voi ați făcut dovada vitejiei voastre. Nu uitați că aveți o moștenire sacră de la înaintașii noștri, pe care trebuie s-o apărați. Fiți vrednici de jertfa lor. Decât să trăim sub jug străin, mai bine murim cu demnitate..."

* * *

Episcopul armatei a împărțit, apoi, poporului însetat de lumină, cruciulițe și iconițe, pe care țăranii și țărancele moldovene le strângeau, cu înfrigurare, în mâinile aspre și crăpate de vânt și ploi, ducându-le pe la vetrele lor, ca pe niște fărâme de moaște, semn al păcii viitoare și al bunei orânduiri românești.

(Transnistria, nr. 6, 1 septembrie, 1941)

MAJESTATEA SA REGELE ȘI MAREȘALUL ANTONESCU PE PĂMÂNTUL ÎNFRĂȚIT AL TRANSNISTRIEI

Pământul dintre Nistru și Bug a fost dezrobit. Cine nu tresaltă de o năvalnică bucurie, în fața zorilor care se arată maiestoase la orizontul unificării noastre naționale? Cine nu picură o lacrimă de recunoștință pentru sângele vărsat darnic în lungul și în latul Transnistriei, țară mândră și binecuvântată de Dumnezeu, țara suferințelor de ieri și a învierii de mâine?

O nouă viață va veni să se așeze deasupra batjocurilor neînchipuite, lăsate în urmă de bandele roșii. Moldovenii, singurii băștinași pe meleagurile acestea, nu vor mai fi slugi la ei acasă. Munca le va fi prețuită omenește. Vor putea să meargă din nou la biserică. Nimeni nu-i va opri de la botez. Nimeni nu le va știrbi obiceiurile moștenite din moși-strămoși ca o comoară de preț. Vor fi liberi pe ogorul lor, pe credința lor, pe viața lor, închinată de acum înainte numai ridicării Transnistriei pe culmile pe care le merită. Pe culmi de veac românesc. De trudă românească.

Tiraspolul în sărbătoare

O zi senină, de august, pavoazează pitorescul orășel din stânga Nistrului cu scame de lumină. Aici s-a ținut, în 1917, Congresul moldovenilor transnistrieni, care au cerut într-o suflare, prin glasul viforosului țăran Toma Jalbă, grabnica unire cu țara de baștină, România.

Localitatea a scăpat neatinsă. Rușii, în fuga lor preci-

pitată, n-au avut timp s-o arunce în aer. Casele sunt devastate. Locuitorii plecați sau duși cu forța dincolo de Urali. Lume a rămas foarte puțină, mai cu seamă moldoveni. În prezent, autoritățile noastre militare stăpânesc și dictează în Tiraspol, punând temeinic bazele adevăratei civilizații și omenii. Secera și ciocanul nu mai aparțin decât celor 23 de ani de coșmar apocaliptic, de groază, de executări, de sărăcie. Interesant, dar și insuportabil, episod din marea tragedie a "Paradisului Roșu", unic în istoria popoarelor și mort pentru totdeauna.

Entuziasm și iubire

La ora 11 sosește, la Tiraspol, Majestatea Sa Regele Mihai I, însoțit de dl Mareșal Ion Antonescu, Conducătorul Statului și comandantul de căpetenie al armatelor româno-germane.

Emoția este mare. Momentul solemn. Suveranul pune pentru prima oară piciorul pe pământul Transnistriei, în Tiraspolul moldovenesc. Suntem mândri de vizita neașteptată. Entuziasmul crește, ca o nădejde, în rândurile ostașilor și cetățenilor veniți de prin împrejurimi, cu buchete de flori.

Nu lipsesc nici inteleclualii transnistrieni, refugiați în România vreme îndelungată, în sufletele cărora bucuria revederii așterne covoare de mulțumire și îndemn la muncă.

În fața Guvernământului Transnistriei, mașina regală oprește. Un batalion de ostași români dă onorul.

Majestatea Sa Regele primește raportul d-lui general N.Ghineraru, comandantul orașului. Primarul Tiraspolului, transnistrianul Petre Torpan, iese sfios în calea Suveranului, cu pâine și sare, spunând: "Bine ați venit, Majestate, pe pământul vechii Moldove!"

Cuvântul guvernatorului Transnistriei

Vorbește, după aceea, în câteva fraze lapidare, dl Gh.Alexianu, guvernatorul Transnistriei, care elogiază vitejia soldaților dezrobitori. "Se cuvine să ne prosternăm cu toții în fața jertfei lor mari — încheie guvernatorul — și să aducem

cuvintele de recunoștință Regelui nostru drag și Mareșalului conducător Ion Antonescu, salvatorul Neamului Românesc".

În largul cerului zboară, agale, un avion românesc. Culorile române, germane și italiene flutură, biruitoare, în fața clădirii guvernământului și a garnizoanei militare.

Salutul românilor transnistrieni

Președintele Asociației Românilor Transnistrieni, dl N.P. Smochină, cu o voce caldă, rostește următoarele:

"Astăzi soarele biruinței noastre strălucește pe întreg cuprinsul Transnistriei, vechi pământ românesc, stăpânit de glorioșii voevozi ai Moldovei. Armatele dezrobitoare au descătușat, din lanțurile robiei, pe frații noștri, pe care vitregia vremurilor și stăpânirea barbară i-au afundat în beznă.

Majestatea Voastră, Rege dezrobitor al românilor de pretutindeni, și Mareșalul erou și salvator de Neam, pășesc pe urmele lui Ștefan Vodă cel Sfânt, pentru ocrotirea Crucii și eliberarea pământului strămoșesc. Poporul român dintre Nistru și Bug Vă întâmpină astăzi cu nețărmurită credință și dragoste, urându-Vă domnie lungă și glorioasă spre fericirea și înălțarea tuturor românilor.

Să trăiți, Majestate! Să trăiască Mareșalul Conducător! Să trăiască armatele dezrobitoare! Să trăiască Transnistria pe veci românească!".

***

Majestatea Sa Regele s-a întreținut îndelung cu reprezentanții autorităților militare române și cu grupul de transnistrieni, ascultând cu atenție măsurile ce se iau pentru a îmbunătăți traiul acestor moldoveni, măsuri care merită o încordare supraomenească din partea noastră, a tuturora.

M.Sa Regele și dl Mareșal Antonescu au vizitat, apoi, unitățile de aviație, decorând pe zburătorii ce s-au distins în lupte, precum și spitalul de răniți, unde Suveranul a împrăștiat numai voie bună și mângâiere, drept răsplată destoinică și aleasă a pildei de abnegație și a curajului de care s-au dovedit vrednici șoimii României.

În după amiaza zilei, M. Sa Regele și Conducătorul Statului au plecat în câteva sate românești, unde au întâlnit aceeași limbă curată, ca și la cei din dreapta Nistrului. După ani de zbucium și jug apăsător, soarele izbăvirii și renașterii noastre a răsărit pe plaiurile Transnistriei, frumoasă grădină moldovenească, țară de vis și legendă.

Tiraspol, 23 august 1941

(Transnistria, nr. 6, 1 septembrie, 1941)

SĂRBĂTOARE A BIRUINȚEI CREȘTINE ÎN TRANSNISTRIA

În Transnistria. de la un capăt la altul, s-a întors Dumnezeu. După ani de asupriri și mizerii, suferința blândului popor moldovenesc — crescut, odată cu Istoria, între Nistru și Bug — a fost răsplătită prin marea sărbătoare a învierii, a descătușării sufletelor care au știut să tacă și să nădăjduiască fără crâcnire.

Bucuria este mare. A pierit întunericul și s-a făcut lumină. O lumină ce nu putea fi niciodată înfrântă de haoticele puteri ale Răului. O lumină plămădită din jertfă și sânge.

Mormintele nu vor mai fi profanate de bezbojnicii staliniști. Nici bisericile, care astăzi se ridică mai impunătoare pe întregul cuprins al Transnistriei, ca un prinos adus Celui Preaînalt.

Liberi pe ogorul lor, pe munca lor, pe obiceiurile, limba și viața lor, dar mai ales liberi pe credința lor seculară, moldovenii așteaptă, cu dragoste și tărie de caracter, ziua de mâine, când vor putea și ei pune umărul la opera de reclădire a României Mari.

Sub pavăza Crucii

În apropierea Tiraspolului, de o parte și alta a șoselei pe care răsună cadența ostașilor, se resfiră, printre livezi și grădini, satul Sucleia, sat mare și frumos, cu gospodari de treabă, statornici, ce n-au putut fi înfrânți de nenumăratele vicisitudini ale vremurilor trecute. Oamenii au știut să reziste cu atâta seninătate, încât nici bolșevicii n-au avut cum să-i atragă de partea lor și să-i deznaționalizeze, deși întrebuințau cele mai josnice metode.

— Ehei, tare mult am mai suferit, domnule (povestea într-o zi un bătrânel simpatic, dulce la vorbă, cu chip de duhovnic). Blăstămații, din casa lui Dumnezeu au scos totul, au rătezat turla și au fărâmat icoanele. Pe locu' unde înainte ne rugam, au făcut "kino". Da, domnule, "kino" au făcut. Și ne-o plâns inima-n noi, când am văzut batjocurile astea...

Într-adevăr, biserica era pustie. Pereții goi. Cele câteva icoane a trebuit să fie scoase din ascunzișuri. Astfel, icoana de argint de la iconostas a stat îngropată opt ani în fundul ogrăzii lui badea Zotie. Pe la oameni au putut fi grămădite și câteva cărți bisericești.

Credincioșii moldoveni din Sucleia, cu puterile lor proprii, s-au apucat să repare — după potolirea focului — casa sfântă a Domnului. Dar lucrul mergea greu de tot, fiindcă lipseau meșteri și nici materiale nu se găseau. Iată, însă, că în sat se oprește în cantonament o companie germană. Sucleienii primesc cu mare cinste pe soldații Marelui Reich. Căpitanul comandant al unității, distins ostaș cu suflet de părinte, se apropie tot mai mult de inima bună și primitoare a locuitorilor, le înțelege durerea și cu subofițerii și soldații săi, ajutat în același timp și de săteni, începe restaurarea sfântului lăcaș. În mai puțin de două săptămâni, biserica din Sucleia are turlă, clopotniță, catapeteasmă, e zugrăvită, împrejmuită cu grilaj. Iar pentru sfânta duminică se hotărăște sfințirea.

Marele praznic creștinesc

Ziua e nespus de frumoasă. Peste întinderile transnistriene dezrobite, soarele azvârle jerbi de lumină odihnitoare. Parcă și lumina însăși, în această toamnă a biruinței românești, ține să ia parte, cu tot dinadinsul, la slujba târnosirii, la slujba unui început de ev nou.

Încă de la orele 8 dimineața, poporul satelor de prin împrejumiri, într-un număr important, se adună în curtea bisericii, unde se mai află, în așteptarea înalților oaspeți și a autorităților, o companie germană și o companie română, cu drapelele în frunte.

Sosesc înalții ierarhi ai Bisericii noastre ortodoxe: I.P.S. Nicolae Popovici al Oradiei, I.P.S. Vasile al Timișoarei, I.P.S. Ciopron al armatei, I.P.S. Grigore Leu al Hușilor, însoțiți de o echipă de 12 preoți misionari și de arhimandritul Iuliu Scriban.

I.P.S. Nicolae Bălan, mitropolitul Ardealului, dl profesor G.Alexianu, guvernatorul Transnistriei, dl profesor Sandu, ministru subsecretar de stat la Culte și dl general N.Ghineraru sunt întâmpinați la poarta bisericii de către primarii comunelor, cu tradiționala pâine și sare, precum și de cele două companii, care dau onorurile. Arhimandritul Iuliu Scriban prezintă crucea și Evanghelia, după care rostește următoarele:

— A fost dat să coboare lumina Ardealului ca să facă sfințirea acestui locaș de închinare a moldovenilor de peste Nistru. Este un semn al lui Dumnezeu și o chezășie a lucrării ce se săvârșește. Marea bucurie care se revarsă astăzi, în această zi a Luminii, să fie lumină veșnică și de nebiruit, pentru aceste locuri peste care se lăsase un greu întuneric.

I.P.S. mitropolitul Bălan a răspuns:

— Prin vitejia ostașilor, Dumnezeu a răsplătit suferința atât de îndelungată a credincioșilor din aceste ținuturi. Țara liberă aduce astăzi binecuvântarea sa și a Bisericii sale peste acest pământ românesc, deasupra căruia apasă greu întunericul și puterile Răului. Poporul de aici este alcătuit din fii ai poporului românesc, de pe buzele căruia se desprinde aceeași limbă dulce moldovenească și în vinele căruia curge același sânge. Toți cei ce venim de departe, le aducem cuvântul frăției românești de pretutindeni, învăluit în haina credinței. Sfințind acest locaș, să rugăm pe bunul Dumnezeu ca să-l facă izvor de lumină, care să se împărtășească tuturor, pentru întărirea credinței creștine și biruința Neamului.

Dl. ministru Sandu a adus bisericii din Sucleia o frumoasă icoană a Maicii Domnului, dăruită de patriarhul României, Nicodim, și o candelă dăruită de dl general Radu Rosetti, ministrul Culturii Naționale.

Sfinţirea bisericii Sf. Dumitru

I.P.S. mitropolitul Ardealului, asistat de episcopi şi de un sobor de preoţi în sfintele odăjdii, au oficiat slujba târnosirii bisericii din Sucleia, cu hramul Sf.Dumitru, fiind de faţă: dl guvernator G.Alexianu, dl ministru Sandu, dl secretar general Cerşevschi, căpetenii ale armatelor germano-române, dl colonel Georgescu, prefectul judeţului Tiraspol, dl colonel Broşteanu, dl maior Scriban, primarul oraşului, d-nele conducătoare ale spitalului Crucea Roşie şi corpul funcţionăresc al Guvernământului Transnistriei.

După ce se face înconjurul bisericii şi se unge cu mir sfinţit intrările, I.P.S. mitropolitul Bălan deschide, după datina străbună bisericească, uşile mândrului locaş de închinare şi de repaus sufletesc. Se oficiază Sf.Liturghie, răspunsurile fiind date de către corul catedralei din Tighina. De pe treptele locaşului sfinţit se rostesc cuvântările.

Cuvântarea mitropolitului Ardealului

— Mare bucurie a trimis Dumnezeu tuturor: poporului românesc, oastei lui şi marilor săi aliaţi. S-a sfinţit astăzi cea dintâi biserică din Transnistria şi ne-am rugat pentru moldovenii de aici, pentru neamul nostru de pretutindeni şi pentru biruinţa oştilor aliate împotriva vrăjmaşilor credinţei.

Stăpânirea celor fără Dumnezeu a vrut să închidă cerul. S-a străduit să şteargă numele lui Hristos din suflete şi să încredinţeze lumea că nu are nici un stăpân, că se poate conduce de capul ei. Nu există o nebunie mai înfricoşată decât aceasta.

Iubiţi moldoveni, omul are de la Dumnezeu o comoară: sufletul. Iar sufletul este al lui Dumnezeu. Nimeni nu are dreptul să pună stăpânire pe el. Dar şi poporul are sufletul său. Neamul românesc de pretutindeni are acel mare suflet, prin care a trăit de-a lungul veacurilor şi prin care am biruit. Acest suflet îl purtaţi şi voi, dragi moldoveni. Stăpânirea celor fără Dumnezeu, care s-a dus pentru totdeauna, a fost potrivnică sufletului şi a vrut să ne răpească credinţa.

Dar n-a putut. V-aţi păstrat credinţa strămoşească, v-aţi închinat Domnului Hristos în taina sufletelor.

Fiţi mândri că sunteţi moldoveni. Până dincolo de Carpaţi trăiesc milioane de fraţi, care şi-au trimis floarea tineretului ca să vă dezrobească. Staţi neclintiţi în credinţa creştinească, iar cei rătăciţi să se întoarcă la lumina ei. Fiţi recunoscători oastei româneşti şi neînfricatelor armate germane care v-au scos din robie...

I.P.S. mitropolitul Bălan vorbeşte apoi în limba germană, adresându-se căpitanului Lehmann şi soldaţilor săi, prin osârdia cărora s-a refăcut locaşul bisericesc din Sucleia.

Dl căpitan Lehmann, comandantul companiei germane 572, mulţumeşte I.P.S. mitropolit al Ardealului pentru cuvintele şi urările ce le-a adresat armatei germane, arătând că fapta ostaşilor germani trebuie să înfrăţească şi mai mult cele două naţiuni, care duc luptă comună împotriva duşmanului creştinismului şi al civilizaţiei. Încheie cu calde urări pentru M.Sa Regele, Mareşalul Antonescu şi Armata Română.

Cuvântarea guvernatorului Transnistriei

— Într-un sat moldovenesc, neîntrecuta armată a Führerului Germaniei, unită în frăţie de sânge şi de luptă cu credincioasa şi viteaza Armată Română, deschide azi în Sucleia, pe pământul Transnistriei, cel dintâi locaş de închinăciune al învăţăturii lui Hristos.

Poporul român, reprezentat prin M.S. Regele Mihai I şi prin Mareşalul reîntregirii Antonescu, mulţumeşte din inimă Armatei Germane. Pe locul de închinăciune de altădată al străbunilor, biserica azi înălţată este semnul venit de la Dumnezeu că ne găsim pe calea bună, înfrăţiţi în luptă, în onoare şi credinţă, deschizând zorii luminii noi.

Poporul german şi armata germană trebuie să fie încredinţaţi că soldatul român, luptând şi murind alături de cel german, pentru apărarea şi înălţarea patriei sale şi durarea unei aşezări mai bune în lume, l-a cunoscut mai deaproape pe acesta, l-a înţeles şi-l iubeşte.

Nu vom putea uita niciodată că cel dintâi altar de închinăciune într-un sat moldovenesc din Transnistria, s-a ridicat din frăție de luptă germano-română și cu concursul Armatei Germane. (...)

A urmat, apoi, solemnitatea decorării capitanului Lehmann, a subofițerilor și soldaților din unitatea de companie germană 572, care au lucrat la restaurarea bisericii din Sucleia. Dl profesor G.Alexianu, guvernatorul civil al Transnistriei, în numele M.S. Regelui și din încredințarea d-lui mareșal Ion Antonescu, prinde pe pieptul vrednicului căpitan Lehmann decorația "Coroana României". Urmează decorarea subofițerilor și soldaților, după care dl guvernator și I.P.S.Bălan felicită pe cei distinși.

Botezul pruncilor de români transnistrieni

La sfârșit s-a oficiat botezul a treizeci de prunci de români din Sucleia. Slujba a fost săvârșită de episcopul Hușilor, Grigore Leu, nași și nașe fiind doamnele de la Societatea națională a Crucii Roșii: Maria Seulescu, Dina Balș, Rodica Ghica, Elise Șuțu, Adriana Rossi; domnișoarele Lăpădiș, Nițescu, Mateescu; doctorii colonel Stroian și căpitan Steopae, medicii spitatelor din Tiraspol.

În după amiaza zilei, la Spitalul nr.2 din Tiraspol, I.P.S. mitropolitul Bălan a oficiat cununia unui ofițer rănit pe câmpul de onoare.

(Transnistria, nr. 11, 6 octombrie, 1941)

PURTĂTORI DE LUMINĂ

Din Transnistria, de pe voievodalul pământ al luminilor noastre răsăritene, din țara cu holde și nesecate zăcăminte spirituale, au poposit în Capitală oaspeți dragi: un mănunchi de entuziaști români transnistrieni, floarea reprezentativă a provinciei dintre Nistru și Bug. Senini și chipeși, cu ochii scăpărând doruri de împărătești orizonturi, purtători de lumină descătușată, acești bravi urmași ai daco-romanilor, de pieptul cărora s-au sfărâmat toate furtunile potrivnicei istorii, au adus în mijlocul nostru atmosfera duioasă și imaculată a satelor moldovenești de dincolo, unde flutură — stăpân — tricolorul României biruitoare, dragostea și cea mai deplină sete de viață.

În sala Ligii Culturale a fost o unică desfătare. Nu puteai ști, furat de beatitudinea clipei prezente, ce să admiri mai mult: Corala *"Dorul Bugului"*, care a evidențiat posibilitățile artistice ale Transnistriei; pe cei trei poeți băștinași (N.Țurcan, Vladimir Barcaru și D.Zareșneac); sau pe bătrânul luptător al cauzei naționale, legendarul Toma Jalbă — tulnicul suferințelor transnistriene, prin glasul căruia au răsunat veacurile de nedreaptă stăpânire și nădejdea unei mântuiri viitoare, etern statornicită.

La comemorarea unirii Basarabiei a participat Istoria și s-au sfărâmat, în huruit sinistru, lanțurile încătușărilor de totodeauna. Învierea de mâine nimeni nu o va putea împiedica. O cere Bugul, altă apă a sufletului românesc...

(Transnistria, nr. 35-36, 5 aprilie, 1942)

CUVÂNT DE PRIMIRE

Zilele acestea sosesc, în capitala țării, un grup de 300 învățători transnistrieni, dornici să-și cunoască patria și frații. Cei mai de seamă reprezentanți ai colectivității moldovenești dintre Nistru și Bug, ținuți în întuneric atât amar de vreme, vor avea fericitul prilej să ia contact, la fața locului, cu realitățile noastre sănătoase și să pătrundă toate tainele zbuciumatei istorii românești.

Acest fapt sărbătoresc merită o deosebită atenție. Și să vedem de ce. Noi salutăm, în grupul dăscălimii transnistriene, nu numai entuziasmul norodului de peste apa bătrânului Tyras, norod care s-a adaptat de minune noii orânduiri locale, ci, mai cu seamă, puterea de rezistență a acestor viforoși stâlpi ai latinității în răsăritul Europei.

De la sfârșitul secolului al XVIII-lea, de când moldovenii din Țara Bugului ajung sub despotica stăpânire țaristă și până în recentele decade de tristă aducere aminte, când năpasta slavo-bolșevică a căutat să smulgă, prin măsurile cele mai drastice, ideia de românism din adâncul sufletelor lor mari, românii din Transnistria nu și-au lepădat legea strămoșească. Ci, suportând cu resemnare umilințele și îngenuncherile, au așteptat ziua apropiatei învieri, ziua deplinei dezrobiri.

Toți au fost la înălțimea chemării lor lăuntrice, încât dârzenia cu care își apărau drepturile și credința, întregul complex de bunuri spirituale, le-a dat mult de furcă bolșevicilor antihriști.

Astăzi nu se mai tem. Astăzi, când biruința românească flutură peste întinderile cu unduiri de mătasă și cântec, inimile lor calde îmbracă straie de mândră sărbătoare.

Cei 300 de învățători, care aleargă să-și adape sufletele din vastitatea cerului de la noi și cu mireasma odihnitoare a brazdei frământată cu carne și oase de mucenici, sunt însăși Transnistria noastră, plămadă neîntinată a suferinței prin care a trecut și pe care a depășit-o. Ei vorbesc în numele viitorului. În numele nădejdei tuturor.

Dacă până ieri au fost îndepărtați de la matca lor adevărată și puși să lupte cu sila împotriva limbii moldovenești, împotriva dreptei grăiri, în clipa de față își îneacă uriașa bucurie în suspine și în perturbătoare dragoste. Dragostea de frate. Dragostea care este a pământului și a noastră.

Lor să ne prosternăm. Cu toții. Fiindcă în tinerețea și nevinovăția lor stă fericirea Transnistriei și a Neamului...

(Transnistria, nr. 64, 22 aprilie, 1942)

AM FOST ÎN TRANSNISTRIA

Nu de mult, bunul Dumnezeu m-a ajutat ca împreună cu miniștrii țărilor prietene, cu gazetarii străini și români, să fac o lungă și frumoasă călătorie în Transnistria, pentru a putea vedea la fața locului înfăptuirile unui an de oblăduire românească între Nistru și Bug, toată strădania și priceperea sufletului românesc transnistrian, pe care schingiuirile și întemnițările bolșevice nu l-au îndepărtat de matca Neamului, ci, dimpotrivă, l-au apropiat mai mult și l-au întărit cu noi și supraomenești puteri.

Revedeam aceleași meleaguri de acum un an, aceeași fermecătoare țară răsăriteană, unde oamenii poartă în ungherele visului lor mirozna amurgurilor moldovenești, unde cântecul urcă întortocheri de balsam și lumină, unde se plămădesc, din sânge și os mucenic, falnicii zori ai Istoriei.

O săptămână întreagă, de dimineață și până seara târziu, ochiul dornic să afle urmele noastre voievodale pe pământul bătătorit altă dată de hatmanii Dănilă Apostol și Ion Potcoavă, a îmbrățișat cu dragoste și neastâmpăr, ca să-și aducă aminte întotdeauna de ele, ogoarele bogate ale acestui amețitor colț de rai, colinele presărate cu mormintele dezrobitorilor români și germani, livezile pline de rod și, cu drept cuvânt, purtătoare de legendă și farmec. O săptămână întreagă inimile înalților oaspeți au bătut la fel cu inimile țăranilor moldoveni, au bătut la fel cu inimile lor mari cât o țară, cât o jertfă și o credință.

În Transnistria s-a lucrat mult. S-a lucrat românește. S-a lucrat de bună voie și nu de teama cnutului țarist, nici sub amenințarea mitralierelor comuniste. Ne-o arată, cu prisosință, noua viață care se înfiripă astăzi acolo, unde

zeci de ani au curs lacrimile femeilor și ale bătrânilor, unde răsplata muncii era foamea, unde bezbojnicii staliniști au vrut să facă împărăția Urii și-a lui Satan.

Cată bine și vei aduna în mrejele curiozității numai zvoană odihnitoare. Deschide larg obloanele sufletului și te vei minuna. De-a lungul și de-a latul întinderilor înhorbotate de nesfârșite lanuri de porumb și floarea soarelui, mâna roasă de ploi și vânt a transnistrianului a ridicat din ruină fermele, a îngrijit crescătoriile de vite și a dat viață orașelor, punând în stare de lucru fabricile, a cules învățămintele și, parcă, le-a sădit pentru viitorime în țărâna rămasă a patriei lor băștinașe, patrie care este scumpă tuturor. Fiindcă brazda pe care, în acest molcom început de toamnă, o răstoarnă sutele de tractoare românești este amestecată cu carnea și iureșul tineresc al atâtor anonimi viteji și este, totodată, mărturia deplină a drepturilor noastre în Răsărit.

Am fost în Transnistria și gândurile pe care le înseilez în această gazetă nu sunt false, nici searbede. Cine se îndoiește de ele, să treacă Nistrul și să-și vâre țărușul inimii dincolo de apele lui spumegânde. Ca să-și dea seama de adevărurile cu care trebuie să ne mândrim și să vadă că românitatea Transnistriei nu e o simplă pledoarie în favoarea cauzei noastre, ci un semn al rezistenței Neamului.

La Tiraspol, la Grigoriopol și Dubăsari, la Râbnița, Tulcin și Moghilău, de la Mare și până hăt departe, dincolo de Jmerinca și Brăilov, se frământă, se trudește și crede același suflet și aceleași nădejdi pe care le zărim răsărind statornic sub bolta de cleștar a întregului cer românesc.

(Transnistria, nr. 58, 10 septembrie, 1942)

4. LITERATURA TRANSNISTRIANĂ

NOTE PE MARGINEA LITERATURII TRANSNISTRIENE

Pornind de la "concepția materialistă a istoriei", de la formulele utopico-talmudice ale lui Karl Marx, tătucul și teoreticianul integral al comunismului, bolșevicii, prin "lupta de clasă" a muncitorilor salariați împotriva capitaliștilor, au neglijat cu desăvârșire orice preocupare intelectuală, orice vertiginoasă ascensiune a spiritului. Pe ei îi interesau omorurile, dezastrele și nu progresul civilizației și culturii umane, pe care, în marea lor "dragoste" incendiară, le reduceau la seceră și ciocan.

Ce putea să rodească bun, într-o țară negativistă, într-o sângeroasă și despotică împărăție, unde sălășluiau puterile Răului, unde familia și dreptatea erau călcate în picioare, fără rușine, de carâmbul ciubotelor lui Stalin, "binefăcătorul" Rusiei?

Literatura însăși, arta — această splendidă încoronare a geniului omenesc — trebuia să devină unealtă josnică în mâinile lor, să țină loc de paravan ideilor searbede, voit tendențioase, pe care Kremlinul le difuza, cu o dărnicie nemaivăzută, în lumea întreagă. Clădită pe un fundament de carton, nefirească și alimentată din izvoarele unei maxime deficiențe cerebrale, cultura rusă, de la 1918 încoace, n-a cunoscut personalități creatoare de valori morale, nu s-a bucurat de soarele unei renașteri spirituale, n-a fost în stare să treacă pragul viabilității, pentru a se integra celei europene.

Operele comuniste, care n-aveau drept punct de sprijin nici pământul, nici azurul, nici sufletul, erau sortite de la început pieirii, ca și incomoda lor organizare statală, ca și

coşmarul celor 23 de ani de batjocură şi de destin apocaliptic.

Masa enormă, de jos, murea de foame şi literaţii roşii (...) se prosternau "cu evlavie" în faţa ţarului lor, cântând din toată inima viaţa liniştită, inocentă, a regimului opresor, antagonist oricărei porniri constructiviste. Să mai sprijine, atunci, vreo înflorire culturală, tovarăşii de la Moscova, concubinii desfrâului şi ai haosului, care nu vroiau să vadă pe nimeni, absolut pe nimeni, pe o scară înaltă de civilizaţie?

Transnistrienii, fraţii noştri răzleţi de dincolo, au avut de suferit foarte mult, din cauza aceasta, din cauza perversei stăpâniri centrale. Posedând, în adâncul fiinţei lor, un viguros instinct de conservare, dânşii jinduiau, de un veac aproape, *unirea* cu ţara de baştină, contopirea cu ramura răsăriteană a latinităţii. La Congresul din 1917 de la Tiraspol, toţi cer într-o suflare să se "soidinească" cu românii, deoarece, după cuvintele lui Toma Jalbă, "cum a fost Adam şi Eva ca un trup, aşa şi noi, moldovenii, să nu mai avem despărţire între noi moldovenii, ori mai drept românii."

Primitivismul, întoarcerea la inconştienţa animalică era unicul şi, poate, cel mai drastic mijloc de asuprire a conglomeratului de naţiuni care alcătuiau U.R.S.S.-ul în latentă dezagregare. Conducătorii, capelmaiştrii culturii moldoveneşti, erau străini; nu cunoşteau măcar limba locuitorilor dintre Nistru şi Bug, constituiţi în Republica Moldovenească; nu aveau nimic comun cu ţărănimea noastră obijduită, cu sfintele ei aspiraţii.

Cazul profesorului Ocinschi este, credem, îndeajuns de concludent. "El urmărea — scrie dl N.P.Smochină într-un interesant studiu, apărut în anul 1938, în revista *Însemnări ieşene* — cu perseverenţă, stagnarea culturii moldoveneşti. În primul rând, îmbulzea periodicile instituţiei pe care o conducea cu articole foarte slabe, de ale sale şi de ale soţiei. Prin aceste publicaţii, cu totul străine de spiritul şi concepţia moldoveanului, se făcea îndepărtarea posibilităţii de a se crea o cultură moldovenească oricât de rudimentară. În al doilea rând, elementele moldoveneşti, chiar cele devotate regimului, cu mici excepţii, erau sistematic înlăturate şi

puse în imposibilitatea de a publica ceva, de a da ceva semenilor, care s-au împăcat cu noua stare de lucruri".

În literatura transnistriană, pe care Sovietele au reuşit, într-o oarecare măsură, s-o modeleze după concepţiile lor iudeo-comuniste, dându-i numai o transparentă coloratură pseudonaţională, supremaţia o aveau elementele dubioase: evreii (Ştrul Lehtţir, Leib Cornfeld, S.Soloviova) şi bulgarii veniţi din România (D.P.Milev, preşedinte al Uniunii scriitorilor moldoveni, şi Culai Neniu sau Nenev). Românii jucau un rol secund. Erau priviţi superficial (fără a li se da vreo însemnătate) şi socotiţi periculoşi ordinei lăuntrice; câte odată, chiar prigoniţi. Dintre ei, putem pomeni pe Nistor Cabac, un tânăr de talent, Săteanul, Doibani, S.D.Dumitraşcu, Ţiganu, N.Marcov...

Dacă până ieri flamura roşie le mai întuneca vederile, astăzi-mâine o nouă viaţă va veni să se aşeze peste plaiurile pe unde, veacuri în urmă, a umblat Duca-Vodă şi vitejii arcaşi moldoveni; o bună şi înălţătoare viaţă va începe pentru transnistrienii blânzi din fire şi cu credinţă statornică în Dumnezeul părinţilor noştri, care ne-a ascultat rugăciunile fierbinţi, împlinindu-ni-le şi ne-a ţinut — stânci de granit — sub pavăza dreptei Sale nebiruite.

(Transnistria, nr. 5, 25 august, 1941)

IMPERTINENȚĂ ȘI LITERATURĂ

În biblioteca din centrul orașului Tiraspol, printre alte cărți de infectă literatură propagandistică, am găsit și volumul poetului "moldovean" Leib Cornfeld, tipărit cu caractere rusești și intitulat *Cânteșe și poezii* (Editura de stat a Moldovei, 1939). Asupra acestei searbede culegeri de vers sovietic — de altfel caracteristică tuturor operelor apărute sub egida Secerii și Ciocanului — să-mi fie permis a face, iubiți cititori, un efemer popas, pentru a vă lămuri nedumeririle, pentru a spulbera, în cele patru vânturi, reclama zgomotoasă a "confraților" de dincolo.

Tot ce-au propovăduit, cu o inegalabilă dărnicie, de la revoluție încoace, tot ce-au visat și au ridicat spre a înfrunta veacurile, se dărâmă astăzi, ca o neputință, în fața veridicului și a sufletelor renăscute, aidoma castelelor de nisip, văduvite de succesul unor mari și autentice realizări de artă.

Spuneam într-un articol anterior din *Transnistria* (Anul 1, nr.5) că bolșevicii au neglijat cu desăvârșire orice preocupare intelectuală, orice vertiginoasă ascensiune a spiritului. De aceea, operele lor erau sortite de la început pieirii, ca și incomoda lor organizare statală, ca și coșmarul celor 23 de ani de batjocură și destin apocaliptic.

Poezia, scoborâtă din turnul ei de fildeș, ajunsese o unealtă josnică, un hatâr aproape în mâinile tovarășilor de la Kremlin, distrugători ai poporului rus pravoslavnic, crescut în dragostea de țară și de Dumnezeu.

Fără Stalin nu se putea concepe nimic. În jurul lui gravitau toate condeiele, toate elitele scrisului iudeo-comunist. Ca edificare, voi cita mai jos în întregime, abia stăpânindu-mi zâmbetul, acest *"Cântec despre Stalin"*, al entuziastului bard Leib Cornfeld:

Iaca șe soare-n țară răsare,
Șe zâ frumoasă noi salutăm,
Și ni-i ușoară mândra cântare
Că despre Stalin vesel cântăm.

Tu ne-arăți, Stalin, calia-nainte
Și pasu nostru-i biruitor.
Tu ești iubitul nostru părinte
Și scumpu nostru conducător!

Stalin, cuvântu tău ne-ncălzește.
A tale gânduri zboară-ndrăzneț
Și a tău nume ne-nsuflețește!
El ni-i în luptă flagu măreț.

Și la zavoade și pe câmpie,
Și printre valuri, sub șer în zbor,
Tu ni ești, Stalin, și bucurie
Și ni ești nădejdia pe viitor.

Să-ți zboare veșnic slava măreață
Și veacuri, Stalin, tu să trăiești.
Tu ne-ai dat drepturi, tu ne-ai dat viață,
Ne-ai dobândit-o și ne-o zădești.

Și-ncă mai tare slava să-ți sune,
Că-n rând cu tine înaintăm.
Dar când s-o șere, viața ne-om pune
Țara slăvită s-o apărăm.

Șe viață bună, Stalin iubit!
Ia deșe trajem mândra cântare
Și ne e mersu ghine pornit,
Vezi, ne-nflorește patria mare!

Înțelegem, prea bine, sinceritatea strofelor stâlcite ca formă și exagerate ca fond. Da. Pentru evreii din U.R.S.S.

a fost o viață bună și fericită, nu ne îndoim, deși norodul băștinaș sângera amarnic, deși închisorile erau pline de lume nevinovată. Cum, atunci, să nu-l ridice în slavă pe Stalin stimabilul domn Leib Cornfeld, când numele lui este "în luptă flagu măreț", când la "zăvoade și pe câmpie" Stalin apare ca "nădejdea pe viitor", când a dat frâu liber iudaismului, drepturi și puteri incomensurabile?

În altă poezie "*Cântec despre Moldova sovietică*", giuvaer de propagandă falsă și de sfruntată minciună, Leib Cornfeld caută să ne descrie raiul bolșevic, să ne vrăjească auzul și să ne întunece vederile:

Frunză verde grâu secară
Ne-a înflorit Moldova vara,
Ne-a înflorit și iarna iară,
Că înflorește toată țara.

Toată valia înverzește,
Lucru în colhoz sporește
Și pe dealuri pânea crește
Și pe noi ne veselește.

Ne-a rodit, se-ndoaie schicu,
Că republica-i voinică.
Ea tot crește, se ridică
Și-o slăvim că-i bolșevică.

Curge-n Nistru apa lină
Și în vale, în grădină,
Roade crengile închină,
Cu cântări ni-i țara plină.

Și republica-i împlută
Cu o viață nevăzută -
Viața veselă și-avută,
De Octeabru e născută.

Zi de vară, zi de soare,
Mândră zi de sărbătoare,

Trajem cânteșe și hore
Și ni-i viața floarea floarei.

Ca să-ți dai seama de adevăr, e destul să treci prin satele transnistriene, să le vezi sărăcia, să pui mâna pe nevoile blândului popor moldovenesc, cel dintâi venit pe meleagurile bogate, întinse până la Bug, să-i auzi rostind: "De când vă așteptăm!" sau "Tare am mai suferit!" Au suferit, răbdând, abia stăpânindu-și lacrimile și deznădejdea, revolta și pumnii.

Țară fără legături adânci cu pământul și cu mormintele înaintașilor, ce putea să rodească bun, în numele haosului și desfrâului, decât o cultură superficială și tendențioasă, o cultură zmulsă, cu rădăcini cu tot, din tradiție și crescută în hrube misterioase, la agonica bătaie a razelor pe care le difuza Kremlinul!

Cartea de *Cânteșe și poezii* a lui Leib Cornfeld nu ne mai miră...

(Transnistria, nr. 9, 22 septembrie, 1941)

D. ZAREȘNIAC

E unul din poeții transnistrieni, al cărui volum de versuri *Gându poetului* a apărut în 1939, la Tiraspol, în "Editura de stat a Moldovei".

De aceeași factură tendențioasă ca și *"Cântețele"* lui Leib Cornfeld, interesant și curios totodată, diriguitor al culturii moldovenești de peste Nistru, cartea susnumitului bard aduce o atmosferă insuportabilă, un iz de propagandă silnică, o inspirație superficială, pornită din hrubele interesului, a laudei meschine, fără de care "tătucul" de la Kremlin nu putea să răsufle și să rumege, ca pe o clae de fân, viitorul înnegurat al imensei Rusii.

Totul pornea de la Stalin. În jurul lui gravitau toate. Nu era cântăreț al țărănimii acela care nu i-ar fi dedicat culegerile de poezii sau nu i-ar fi proslăvit bunătatea, faima, sbuciumul pentru țară și umanitarism, dragostea pentru aproapele...

De aceea și Zareșniac, entuziasmat de legendara figură a "iubitului" Stalin, scrie:

Pășim noi cu fală
Pe drumu-nflorit.
Cât este de ghine
La noi de trăit!

De tine, părinte
Și tată, cântăm.
Cuvintele tale
Cu drag le-ascultăm!

Cântăm cu iubire,
Că veseli sântem.
Că Stalin ne-nvață
Și trai bun avem!

("Cântec pentru Stalin", pagina 4)

Sau:

Ian te uită în grădină -
Pomii înfloresc.
Joacă, cântă și bătrânii,
Care-ntineresc.

După ziua de hodină
A munși iubim;
Pentru viața înflorită
Stalin, mânțănim!

("În ziua de hodină", pagina 18)

Ca să vă dați seama până unde merge cu impertinența stimatul domn Zareșniac — impertinență care caracterizează pe toți stihuitorii sovietici — mă voi opri, popas fugitiv, la poezia *"Lui T.G.Șevcenko"*. Din capul locului, autorul ne arată că:

Multe poeme, chemând la răscoală
Ai scris într-a nostru folos.

Cu alte cuvinte, necăjitul poet ucrainean, care a luptat pentru o Ucrainã liberă, care a dorit salvarea poporului ținut în robie și flămânzit, ar fi fost "comunist" sau și-ar fi irosit trandafirii unei vieți nemiloase pentru cauza proletariatului inuman. Uită Zareșniac, uită cu desăvârșire că poporul ucrainean trăia în mizerie, că vroia să devină liber, că descătușarea era unicul lui vis? Uită că fiecare răzvrătire, bolșevicii o potoleau în valuri de sânge, în deportări și temnițe grele?

Cum atunci se încumetă să spună că Taras Șevcenco a scris *"într-a nostru folos"*? Cum de-i strigă:

Eși din mormânt pe-o minută, pe două,
Din Kanev, din locu slăvit,
Eși și-i vede mândra viață șei nouă
În satu bogat înflorit.

Nu ne mirã. De fel. Ci ne mărește disprețul față de orice lucrare de-a lor, față de orice vers — cuib de infecție și minciună revoltătoare!

(Transnistria, nr. 14, 27 octombrie, 1941)

"LUI STALIN TĂȚI ÎI MÂNȚĂNIM..."

Avem dinainte, pe masa de lucru, n-rul 1 (1 ianuarie 1939) al searbedei reviste *Octeabri, "Organul comitetului organizațional a scriitorilor sovietici din RSS Moldovenească"*, tipărită la Tiraspol, cu caractere rusești, în editura *Soțialisticina Moldavia* (Moldova socialistă).

La cea dintâi răsfoire, s-ar crede (dacă n-am băga de seamă mutrele lui Stalin-Lenin și învechita formulă comunistă, ce te sfidează de pe copertă: *"Proletari din toate țările, uniți-vă!"*) că suntem posesorii unei puternice tribune literare, menită să ridice necăjita moldovenime transnistriană pe culmile gloriei eterne...

S-ar crede, accentuăm noi, deoarece realitatea e cu totul alta: crudă, dezamăgitoare, tristă. Aceeași realitate cu care ne-am obișnuit de mult. De care te izbești la orice pas făcut. Pe care o afli în manualele școlare, în cărțile de povestiri și versuri, pretutindeni unde atotputernicia bolșevică a dictat. Ce-i interesa pe ei, stăpânitorii acelui haotic complex de popoare, că literatura ajunsese o marfă de tarabă; că arta, altădată fala Rusiei, nu mai avea nici un Dumnezeu, nici o valabilitate, nici un sens universal, fiind înlocuită, pur și simplu, cu meschinele înfiripări propagandistice?

Românii dintre Nistru și Bug, care, deși întemnițați, deși exilați, s-au arătat vrednici de strămoșii lor, rezistând și păstrându-și obiceiurile și credința, trebuiau să-și intoxice, cu de-a sila, sufletele mari cât Ucraina, citind slovă străină, slovă putredă și artificială ca și însuși răsăriteanul imperiu.

Iată, bunăoară, articolul de fond, care deschide *Octeabri*, revista scriitorilor sovietici: *"15 ani fără Lenin, pe calea leninistă"*. În loc de a fi o rază de lumină, de odihnă lăuntrică,

în loc de a te ridica peste mediocritatea cotidiană, peste fluctuațiile efemerului, fiece rând, anapoda aruncat, te înfundă într-o băltoacă de gânduri ignobile, într-un verbalism sec și arogant, specific condeierilor din *"paradisul roșu"*.

Spicuim la întâmplare: "Lenin a murit, dar el trăiește în inimile truditorilor patriei socialiste și în toată lumea. Lenin a murit, dar lucru lui Lenin trăiește și triumfează, triumfează leninismul!" (Reproducem întocmai scrisul de limba pe care a oficializat-o regimul comunist în RSS Moldovenească, n.n.)

O albă bucată, foarte interesantă, de "literatură" este și *"Jurământul tovarășului Stalin"*. Nu putem trece cu vederea nici *"Amintirea despre dânșii n-a murit (Aniversarea a douăzeșia din ziua ușiderii lui Karl Libknecht și Rozei Luxemburg)"*.

Aceasta, pentru ca iubuții noștri cititori să se edifice întru ale scrisului bolșevic, unealtă josnică, pusă în slujba interesului și a crimei. Căci e o crimă fără seamăn ca să calci peste simțămintele curate, peste tot ce are sfânt și înalt un popor, îndopându-l, în schimb, cu aberațiile, cu nălucirile tale, cu visurile irealizabile care numai ție îți aparțin.

Poezia a fost hărăzită cu același sumbru destin. Poate prea sumbru. Fiindcă muzele șopteau la urechile stihuitorilor doar osanale mieroase în cinstea "tătucului", doar "fericirea" și "belșugul" (vai, ce belșug!) poporului rus, care astăzi își face cruce la toate ungherele, că războiul îl scapă de robia Satanei.

S.Moțpan, la pagina 43, publică următorul prinos: "*Lui Stalin tăți îi mânțănim*". Cele șase rânduri de la urmă sunt nespus de hazlii și e bine ca să fie cunoscute:

"Sărașii traiu au prefăcut
Din trai amar în trai avut.
Sântem conduși de un om mare -
Lui Stalin tăți îi mânțănim!
Că Stalin este-a nostru soare,
Cu dânsu vesel noi trăim!"

Ne miră din cale-afară, cum de au putut să fie admise, atunci, frumoasele versuri *În nopțile de vară*, iscălite de V.Barcari — cele mai bune din cuprinsul revistei-, care nu pomenesc nici de Stalin, nici de colhozuri, nici de *"armia bolșevică"*:

"Noaptia lină, noaptia caldă
Tot pământul a-mbrăcat.
Mândre-s nopțile de vară;
Șeriu larg e înstelat...

Cântă păsări în grădină,
Aburește vântu-nșet.
Vezi, răsare luna lină
Dintre lanuri și brădet."

Ne miră, totodată, și cele câteva poezii populare — "narodnișe", zic ei, pe care le publică la sfârșitul numărului M.Oprea și despre care redacția spune: "Noi nu ne apucăm să facem analiza cânteșelor estia, dar vrem numai să subliniem însemnătatea folclorului, cânteșelor și povestirilor narodnișe, care ne ajută a învăța trecutu..." Ne oprim aici. Da, folclorul transnistrian e de o însemnătate colosală și nu numai că "ne ajută a învăța trecutu", dar ne scoate în evidență sufletul nealterat al moldovenilor, comoara lor de gânduri și simțiri, care n-au putut fi înfrânte, schimonosite, înlăturate, cu tot opresul, cu toate vicisitudinile...

(Transnistria, nr. 12, 13 octombrie, 1941)

"LIMBILE DE FOC"

În falanga promotorilor scrisului transnistrian — destul de anemic și lipsit de pecetea unei autenticități valabile, care să poată răzbate dincolo de hotarele țării de baștină — tânărul Nistor Cabac, alături de poeții S.D.Dumitrașcu și V.Barcari, ocupă un loc de frunte, căutând să ridice, atât cât l-au ajutat puterile, artificiala literatură dintre Nistru și Bug, încăpută pe mâna iudeo- comuniștilor și sortită, de la început, unui eșec fără margini.

De străinii, veniți de aiurea și cu veleități dictatoriale în ce privește diriguirea slovei moldovenești, nu mai vorbim. Nu căutăm să le judecăm aportul lor negativ de o grosolană obrăznicie, nici să le descifrăm sensurile strădaniei lor oculte, prin care voiau să dinamiteze, să înăbușe întreaga spiritualitate românească din Transnistria lui Duca-Vodă, pentru a introduce mai ușor virusul nebuniei bolșevice, otrava unor credințe diabolice.

Întrucâtva au reușit. Dar cum? Rezultatele experienței celor 23 de ani de "paradis sovietic" — în care momelile lingușitoare sau pumnul ce nu-ți dădea răgaz să-ți dezvălui adevăratele simțăminte, jucau un rol deosebit — s-au arătat nule și numai cei trimiși la școli superioare (o minimă parte) au putut fi convertiți, dacă putem numi *convertire* operele lor searbăde, închinate traiului fericit din U.R.S.S., Secerii și Ciocanului.

Cert este, însă, că poporul, anonima masă de jos, răbdătoare și neclintită, a rămas aceeași. Sufletul n-a fost în stare să i-l cumpere tovarășii moscoviți, cu toată propaganda și cu toți banii azvârliți cu nemiluita. Viitorul apropiat ne va arăta că *renașterea*, vântul totalei primeniri, de *acolo*,

din țărănime va porni, de la umbra vetrelor peste care flutură astăzi luceafărul biruinței românești.

"*Limbile de foc*" ale lui Nistor Cabac întăresc spusele noastre și scot în evidență roadele unei atari experiențe de o izbitoare inutilitate. Poetul — care e la celălalt capăt al artei pure — nu știe să cânte *decât* false binefaceri comuniste, glorificând un regim inuman, putred și distructiv. Afară de 2-3 scăpărări poetice de reală valoare (Exemplu: "Surâde vesel soarele-între nouri/ Și-i mușcă el, îi face rupți, zdrențoși" sau "Soarele râde și seamănă ore" sau "Tractorul cu șelele grase/ sloboade prin buzele vinete fum"), celelalte versuri sunt moarte, prozaice și împestrițate de lăudăroșenii comuniste, ca următoarele strofe din *"Lelița Maria"*:

O, vara aceasta a fost bolșevică,
Ea multe grăunțe în snopi ne-a adus,
Iar lângă recolta înaltă, voinică,
Lelița Maria mai este un plus.

Ea-n toată minuta a fost de atacă
Și între snopi ca o mamă a fost!
Ea are purcică, ea are o vacă
Și pâne destul a primit din colhoz.

Volumașul despre care vorbim, tipărit în 1934, la Editura de stat a Moldovei, sub directa supraveghere a poeților Lehtțir și Goldenberg, cuprinde zece "poezii", toate referindu-se la fabrici, colhozuri, mitraliere, calea sovietică, partid genial, roșia câmpie, proletari, etc. Ne vom opri la *"Draga primăvară"*, crezând că vom avea fericita bucurie de a scăpa de propaganda sovietică, mă rog, că în sfârșit vom putea gusta farmecul unui pastel. După ce întâi ne spune:

Iarbă rece, cu zăpadă,
A sosit la noi în prag,
Suluri dalbe stau pe stradă
Și sub roate se desfac,

autorul sare la strofe de acestea:

O, drăguță primăvară,
Vino repede-n colhoz,
Despre tine noi aseară
Hotărâre nouă-am scos:

Să ne-ajuți în semănare
Grâne-n câmp să ne sădești.
Să-mbrăzdăm masivul mare
Și cu noi tu să trăiești.

Primăvară bolșevică
Comsomolu-i șeful tău.
Pregătirea-ți e voinică —
Bat fierarii în ilău!

Lipsind sufletul sau, mai bine zis, întunecându-l, iată ce "comori" au putut căpăta bolșevicii. Iată cu ce au voit să îmbogățească literatura moldovenească transnistriană. Mai încape vreo îndoială de mărimea "idealismului" lor și a intențiunilor perverse?

Transnistria se scutură astăzi de pâclele trecute, așteptându-și cântăreții adevăratelor ei comori...

(Transnistria, nr. 16, 10 noembrie, 1941)

O REVISTĂ PENTRU TINERET

Pe masa de lucru am colecția întreagă a revistei literare-sociale *Scânteia leninistă* din anul 1936, care apărea la Tiraspol, o dată pe lună și avea drept redactor răspunzător pe Baravețchi. Acest "Organ al Comitetului Regional al ULCTU și Com. Nor. de Instrucție din RAUM" contribuia enorm de mult la *educația comunistă a generației tinere*, a pionerilor și elevilor, din care se recrutau, mai târziu, conducătorii și camarazii politici, stâlpii de bază ai statului bolșevic.

Cine sunt tinerii pioneri? Iată ce explicație găsim într-un articol din numărul 11: "Tinerii pioneri sunt acei copii care, uniți în grupe, făuresc din sine oameni sănătoși, învățați, culți, devotați cauzei lui Lenin-Stalin, cu voința neclintită, demni de a fi schimbul comsomoliștilor și membrilor de partid. În măsura puterilor lor, tinerii pioneri ajută partidului și komsomolului de a organiza și educa în spiritul comunist pe copiii sovietici".

Citind rândurile care urmează cu atenție, o să vă puteți da seama de felul educației primită de acești pioneri și de rezulttele ei dezastruoase, în ce privește domeniul intelectual, domeniul care cere muncă, destoinicie și dragoste fără margini în toate. Cum să progreseze cultura sovietică, cum să depășească efemerul, când stăpânii imensului conglomerat de popoare nu-și băteau capul decât cu propaganda și uneltirile, când la școală se propovăduia ura și anarhia, când se făceau întreceri între tineri pușcași, iar sufletul era trecut cu vederea, când se scria: "Noi vom ajuta și pe alți copii, ca și ei *să însușească tehnica militară*. Noi trăim lângă graniță și de aceea sarcina fiecărui pioner este *să învețe a împușca exact*."

Nu e de mirare, deci, totala disprețuire a frumosului, a moralului, această întoarcere la primitivism și bestialitate, atenția pe care o arată față de "trăgătorii dibaci", lipsa de cultură serioasă și multe altele. Și-apoi, la dreptul vorbind, ce lucru bun putea să răsară în Rusia, când mintea tuturor comuniștilor frământa gânduri războinice, când fiecare muncitor visa să cucerească universul? Tineretul era îndopat cu atari cuvinte: "Noi, copiii din țara sovietică, iubim marea noastră patrie. Sântem gata să dăm pentru dânsa totul, iar dacă va trebui, vom da și viața. Din tinerețe ne călim corpul nostru, dezvoltăm în vine îndrăzneală, prietenie, insistență, adică calități de luptaș al Armatei Roșii. *Studiem arta de tragere și fiecare din noi luptă ca să devină pușcaș voroșilovist tânăr.*"

Despre literatură nici nu mai vorbim. Căzută pe mâna tuturor nechemaților și străinilor, departe de a ajunge la un nivel superior de artă, ea se reduce doar la imnuri și osanale pentru Stalin, "binefăcătorul" norodului; doar la poezii de felul acesta, clocotind de ură și răzbunare (citez fragmentar):

Se topește noaptea rourată,
Ziua-ncet se naște între frunzi,
Iar sub talpa tancului se vaită
Iarba-n văi și florile pe munți.

Merg oștenii în pohod, departe,
Cum au mers în anii de război.
Simt și văd vigoare mare, frate,
Care-acuma bântuie în noi!

Nu vini, Japonie bătrână,
N-arunca pasat de plumb, în vânt,
Robii tăi au scânduri și țărână
Ca să-ți facă-n Tochio mormânt!

(N.Elenescu *"Pedestrimea roșie"*)

Sau "*Basarabia*" de Dumitru Stoica:

Eu stau la mal, mă uit la Nistru,
Și tristă inima-mi este.
Eu simt pe cela mal amarul:
O, câte fete și femei, neveste

Și toți, flăcăi-bărbați de seamă
Se zbat în lanțul boerimei!
Ca și malul de aramă
Îi apasă birul, piatra crizei.

Și azi și mâne îi așteaptă:
Tot foame, biciul de jandarm.
.....
Va izbucni în flacără vr-odată
Și țara liberă va fi!

Acolo, însă, unde sovieticii se întrec pe sine, sunt *minciunile* cu care au dus de nas masa compactă a poporului de jos, naiv și credul, pe care le-au pus în circulație cu un diabolic meșteșug. Astfel, în *Scânteia leninistă* (n-rul 3, martie 1936) aflăm că "elevii din Basarabia trag foame", iar "sărăcia este atât de mare, că toate strângerile acestea (adică: făină de grâu, păpușoi, zahăr, etc.) nu sunt în stare să hrănească măcar a suta parte din cei adulți și copiii flămânzi". În alt număr se publică o "scrisoare a unui copil din Germania", care caută să arate pionerilor sovietici că "în Germania bântuie șomajul, prin orașul nostru umblă sute de șomeri și tatăl meu acum lucrează numai trei zile pe săptămână. El mai înainte a fost la închisoare". Și termină: "Eu voi lupta împreună cu tata, pentru ca Germania să devină sovietică cât mai repede."

Vă închipuiți caraghioslâcul. Comentariile sunt inutile.

(Transnistria, nr. 21, 17 decembrie, 1941)

ORIENTĂRI

În Transnistria, despotica stăpânire comunistă s-a lovit, chiar dintru început, de o mare rezistență, de o vigurozitate autohtonă nebănuită, de o uriașă spiritualitate românească, etern valabilă, cu rădăcini adânci în tradiție și în duhul renăscător al Neamului. Strâns legați de pământ și de milenara credință străbună, moldovenii plaiurilor noastre răsăritene au rămas — cu toată plictisitoarea propagandă bolșevică — aceeași: drepți, nesovăielnici, senini; absenți atât în fața minciunilor, cât și a momelilor, disprețuind temnițele și moartea.

Literatura, prin care au încercat să convertească, întrucâtva, norodul dintre Nistru și Bug, era lipsită total de sâmburele autenticului și nu pornea de la brazdă, de la doină, de la suflet. Falsă, amorfă, tendențioasă, era mai mult o unealtă în mâna conducătorrilor, un mijloc de a ține în întuneric, într-o stare de primitivitate deplorabilă, pe vrednicii urmași ai lui Duca-Vodă. Proslăvea regimul. Ridica osanale tătucului Stalin. Condusă de minți inconștiente, fără o cultură temeinică, stranie, cânta omorurile, tancurile, revoluția. Cânta setea de sânge și de răzbunare.

Văzând că populația românească, singura băștinașă, nu ia în seamă clocotul, frământările lor perverse, bolșevicii dezlănțuie satanic o aprigă prigoană, care aduce — scrie N.P.Smochină în studiul "*Institutul de cercetări științifice din Republica Moldovenească", 1938* — și urmărirea oricăror publicații românești: "Operele scriitorilor români sunt interzise, iar cele de prin bibliotecă stau sub lacăt, deși dispozițiunile recente au decretat adoptarea clasicilor naționali. Multe popoare ca cele din Republica Careliană,

Azerbaidjană, Armeană, etc., au introdus, în consecință, clasicii finlandezi, turci sau armeni. Moldovenilor, însă, li s-a interzis, dându-li-se în schimb clasicii ruși, în traducere".

* * *

Spre care țărmuri va porni literatura transnistriană de mâine? Unde va ajunge? Deocamdată se află într-o fază embrionară. Dibuie. Și are de trecut nenumărate obstacole. Totuși nădăjduim, întrezărind la orizont îmbucurătoare perspective. Fiindcă transnistrienii sunt oameni de vaste posibilități și resurse creatoare. Sunt de o unică bogăție interioară. Sunt muncitori. Nu cunosc influențele venite de aiurea și dăunătoare bunului mers al literaturii. Nu cunosc răutatea.

La țară, acolo unde e matca celor mai sănătoase purcederi, stau neexploatate imense zăcăminte folclorice. Să se pornească de jos. Deoarece inima poporului — departe de compromisuri și superficiale năzuințe — bate vulcanic, în ritmul întregii suflări românești. Să se pornească de la caracterul specific național, de la vâna de viață, profund umană, a poeziei țăranului nostru de peste Nistru.

În scurt timp, perseverând, se va ajunge la o treaptă de creație superioară. Literatura va fi un complex fericit al geniului transnistrian. Va purta, ca pe o mândrie, pecetea autohtonismului. Va vibra de curată simțire românească. Va aduce o netăgăduită mireasmă, un aport din viața spirituală a națiunii. Viață nouă.

(Transnistria, nr. 22, 25 decembrie, 1941)

LIMBA NOASTRĂ

La primul Congres național de pe pământul Transnistriei, ținut la Tiraspol în ziua de 17 decembrie 1917, s-a cerut din partea reprezentanților norodului moldovenesc, între altele, împlinirea următoarelor dorințe sfinte: a) Să se ridice școli în limba poporului băștinaș și cu caractere latine; b) Slujba bisericească să se facă, de asemenea, în limba moldovenească; c) Judecătorii să judece în limba moldovenească, având legi traduse pentru ei anume; d) Doctorii să nu fie străini de limba fruntașă a provinciei dintre Nistru și Bug.

Cu alte cuvinte, în acel falnic început de redeșteptare națională, transnistrienii, conștienți de originea lor națională și de drepturile lor istorice, au căutat, într-o orecare măsură, să scuture jugul străin, să pășească spre o viață mai bună, să înlăture valul de întuneric și să aprindă, pe firmamentul meleagurilor noastre orientale, candela limbii moldovenești, a graiului autohton, păstrat din moși strămoși ca o comoară de preț.

Își dădeau seama, cu toții, că un neam poate merge împotriva celor mai crâncene adversități numai prin păstrarea limbii; că un neam trăiește prin limba lui proprie și nu printr-un grai de împrumut; că, altfel, îți pierzi rădăcinile, contactul spiritual cu comunitatea din sânul căreia faci parte și te înstrăinezi.

Bolșevicii ce-au urmărit, însă, în decursul celor 23 de ani de diabolică stăpânire, dacă nu înstrăinarea prin limbă a moldovenilor din Transnistria? Cunoscând prea bine năzuințele românești ale supușilor lor din stânga Nistrului, cât și dorul de emancipare al acestor îndârjiți stâlpi ai latinității, conducerea slavo-bolșevică vroia distrugerea completă a limbii

românești și îndepărtarea ei din școli și din instituțiile publice. În ce fel? Stâlcind-o, schimonosind-o. Trâmbițând în lumea întreagă o sfruntată minciună: că limba moldovenilor este cu desăvârșire deosebită de cea a fraților din dreapta Nistrului, fiindcă românii și moldovenii sunt două popoare deosebite.

Pentru a ajunge la un liman favorabil cauzei lor nefaste, pentru a adăuga o "biruință" în plus la politica lor de oprimare a naționalităților, filologii bolșevici au făcut o mare descoperire: transnistrienii nu vorbesc dialectul moldovenesc, ci au pur și simplu o limbă îndependentă. Aceeași descoperire s-a putut constata și în Basarabia, după 28 iunie 1940, când aceeași "savanți" sovietici au forțat împunerea dialectului moldovenesc basarabean drept o "limbă independentă". Puțin îi interesau justele afirmații ale scriitorului rus T. de Pauly, care înaintea lor s-a convins că "limba română vorbită în Basarabia este aceeași ca în Moldova". Deci moldovenii, basarabenii și transnistrienii vorbesc o limbă comună, fiind frați de același sânge.

E interesant, totuși, că bolșevicii, deși aveau în față folclorul transnistrienilor (care este oglinda fidelă a simțămintelor lor românești și are atâta asemănare cu folclorul din restul țării), s-au complăcut în apele celor mai stranii neadevăruri, numai ca scopul lor josnic de cotropire să se poată înfăptui.

Să ascultăm o doină, cântec smuls din inima chinuită, dar răbdătoare a țăranului transnistrian, și vom vedea că orice român, din orice colț al pământului românesc, o înțelege, o simte, o îndrăgește. Să colindăm câteva sate de peste Nistru și să stăm de vorbă cu moldovenii locului. Rămânem uimiți de frumusețea limbii, care s-a păstrat neștirbită și ale cărei cuvinte sunt în întregime de origine latină.

Scriitorul rus Krușevan o spune răspicat, de altfel: "Rudenia apropiată a limbii moldovenești cu limbile de rădăcină latină, îndelunga așezare aici a legiunilor romane, însuși numele de "Rumâni" (Romani) nu lasă nici o îndoială de originea acestui neam de la popoarele romanizate, care

locuiau Moesia și Dacia lui Traian, și de la coloniștii romani. Ei vorbesc o limbă latină stricată. Limba lor a păstrat mai multă originalitate din limba veche romană, decât chiar limba italiană".

Mai este nevoie de vreun alt comentariu?

(Transnistria, nr. 65, 29 octombrie, 1942)

II
POEMELE TRANSNISTRIEI

TRANSNISTRIA

Te simt cum creşti în mine, auroră,
Cum zămisleşti neliniştilor proră,
Cum pui pe fiecare amintire
Un strop fugar din sfânta ta iubire.

Spre care zodii visul să te crească?
Vreau cântecul şi stepa românească.
Vreau să-ţi cutreier largurile blonde,
Ca nişte mari corăbii vgabonde.

Şi într-o zi de toamnă-apropiată
Ţi-oi strânge-n braţe zarişteа bogată;
Pământul plămădit din dor şi oasă
L-oi preschimba în falduri de mătasă.

Şi-apoi în suflet te-oi piti pocladă,
O, ţara mea de vifor şi baladă, —
Şi te-oi purta-n peregrinări deşarte
Pân' dincolo de viaţă şi de moarte!

(Transnistria, nr. 3, 11 august, 1941)

NOAPTE PE BUG

Sunt numai eu și cântecul aici.
Dau zvoană-n noapte greieri și pitici.
De peste Bug, cădelnițează stepa;
În gând mi-apare umbra lui Mazepa.

De unde vine-atâta pace, Doamne?
Reminiscențele se pierd în noi, ca niște toamne,
Și-aici, sub zodia de mâini cu flori sublime,
Sunt numai eu și cântecul — sau, poate, nime...

(Transnistria, nr. 10, 29 septembrie, 1941)

AMURG LA TIRASPOL

Și-au scuturat salcâmii hlamida lor cu salbe.
Mi-s visurile negre, mi-s visurile albe.

Pe întomnata stradă trec prizonierii — turmă
Și drămuie-și, tristețea, lăstunii pe de urmă.

Te voi chema din stepă, domnița mea? De unde
Să-ți pritocesc, sub falduri, luminile profunde?

Burează ca-ntr-o carte, cu amintiri uitate.
Tiraspol. 5 Septembrie. Amurg. Singurătate.

(Transnistria, nr. 13, 20 octombrie, 1941)

RĂSĂRIT

Primăvară-i. Înmuguresc doruri pe Nistru, pe Bug,
Iar caisul adună țăndări de-azur în corolă.
Amintirea mă cheamă înapoi, ca un tremur
de stânsă violă.
Istoria s-a înhămat, de dimineață, la plug.

Veac tânăr urcă pe muchii de cremene-n soare,
Subpământeana zbatere a strămoșilor mei.
Aștept să răsară, din neguri, luceferii grei...
— Țara sau, poate, inima asta mă doare?

(Transnistria, 6 iulie, 1942)

PĂMÂNT MOLDAV

Sub ceruri de moină
Greu șerpuie drumul.
Mă-ntunecă fumul
Și tremur. O doină,

Un cântec de fată,
Coboară pe ape.
Aproape-i, aproape
Istoria. Cată

Din lumi neștiute
O stea. Voievodul
Doar țărnă e. Rodul
Îmbrățoșă ciute

De aur. O nalbă
Pălește. Și, verde,
Prin ierburi se pierde
A Bugului salbă...

(Transnistria, nr. 37-38, 1942)

CEAS TAINIC

Pe Nistru e seară.
Cad neguri bogate.
O singurătate
De plumb, mă-mpresoară.

Hei, unde sunt, unde,
Domnițele brune
Și vornicii? Spune!
Tăcerea se-ascunde

Prin scorburi și geme.
Greu huruie veacul.
De aur, iatacul
Cu falnice steme,

Cu patimi și vise
În goluri dispare.
E-aceiași uitare:
Stăpânul ucis e.

Și neguri bogate
Pe Nistru se lasă.
Mi-e sufletul casă
Și singurătate...

(Transnistria, nr. 53, 6 august, 1942)

III
EDITORIALE NESEMNATE

(apărute pe prima pagină a săptămânalului *Transnistria)*

PIETRE DE HOTAR LA BUG

În pofida tuturor greutăţilor aspre, în pofida obstacolelor şi a înverşunatei rezistenţe inamice, ostaşii români şi-au făcut datoria cu eroism şi abnegaţie, biruind.

N-au dat înapoi. Nu ştiau ce înseamnă fuga şi laşitatea. Haiduci de cremene şi gând vulcanic, s-au luat la trântă cu destinul. Trebuiau să arate lumii capacitatea războinică a Neamului. Trebuiau să spele o ruşine, să rupă, pentru totdeauna, cătuşile unor nedreptăţi fără seamăn.

Moartea, pământul şi apele, întinderea vastă de sub cerul Transnistriei, le-au fost prieteni şi hodină sufletească. Erau mândri, fiindcă slujeau un ideal sublim, o sfântă cauză.

Hrisoavele colbăite de vreme stau mărturie temeiurilor noastre, statorniciei noastre până la Bug, până la hotarul răsăritean al Istoriei, ca nişte curcubeie de lumină.

Jertfele dăruite veşniciei nu rămân zădarnice. Ele sunt pietre de hotar. Sunt pomada tămăduitoare a înfrângerilor trecute. Sunt fundamentul pe care vom clădi mâine, într-o nestăvilită exaltare, bătrâni şi tineri, Ţara cea nouă, Ţara nădejdilor şi a viitorului.

(Transnistria, nr. 4, 17 august, 1941)

SĂ SLUJIM TRANSNISTRIA

Mergem acasă, pe pământul tainelor și al făgăduinței, la umbra vetrelor părăsite. Anii de bejenie, de crudă și insuportabilă adăstare, rămân în urmă, însângerați, ca niște amintiri inutile.

Trecutul nu ne mai doare. Viața de zbucium nu ne mai înspăimântă. Suferința și lacrimile ne-au întărit sufletele. Ne-au deschis ochii pentru zilele ce vor veni, zile de muncă neprecupețită și de totală dăruire.

Transnistria este iarăși a noastră. Transnistria, țara holdelor, țara doinelor, țara dragostei și a bunătății nemăsurate.

Peste un milion de frați obijduiți așteaptă mântuirea, așteaptă dreptatea istorică. Să le-o dăm. Fiindcă durerile lor sunt durerile noastre. Speranțele lor sunt speranțele noastre.

Toate puterile, ființa totală, să ardă făclie imensă pe altarul Neamului renăscut. Să devenim celule vii, spirite creatoare, oameni de caracter.

Să slujim Transnistria. Până la epuizare. Cu jertfa cuvenită sângelui vărsat întru ridicarea ei. Să facem, din înțelenitul ogor transnistrian, un colț de rai, o binecuvântată Țară Românească, având flăcăi voinici, gata oricând de luptă, de moarte și de înviere.

Așa să ne-ajute Dumnezeu!

(Transnistria, nr. 5, 25 august, 1941)

ÎN SATUL LUI TOMA JALBĂ

De două săptămâni cutreierăm într-una plaiurile Transnistriei, bogatele plaiuri moldovenești dintre Nistru și Bug, cu fântâni răcoritoare la răspântii de drumuri, cu oameni pașnici și primitori, care și-au cultivat credința statornică în Dumnezeu și Neam.

Aceeași bunătate proverbială, același suflet curat și darnic, aceeași inimă caldă, de pe fiecare meleag însorit, unde pasul României calcă astăzi, din nou stăpânitor, din nou poruncitor.

În satul lui Toma Jalbă, sat mare și frumos, înhorbotat cu grădini mirositoare, a trebuit să stăm mai mult, de parcă ne-ar fi îndemnat o voce lăuntrică sau cine știe ce șoaptă tăinuită a Istoriei. A trebuit să prelungim popasul între gospodarii vânjoși, cu vorbă molcomă, cronicărească, pe care greutățile vieții înstrăinate nu i-au putut înfrânge, nici îndepărta de vechile obiceiuri, de comorile spiritualității noastre.

Da. Au nădăjduit. Toți. Cu încăpățînare. Cu o prometeică însângerare. Siguri de luceafărul apropiatei biruințe. Au nădăjduit tăcând. Sfidând lacrimile. Sfidând nemernica asuprire rusească.

Coșmarele, nălucile și suferința au știut să le ascundă adânc, au știut să le prefacă, în urma oștilor dezrobitoare, în imnuri de slavă și mulțumire, într-o năvalnică și irezistibilă bucurie.

O, inimă bună și răbdătoare, inimă caldă, inimă trudită de țărani, vom fi în stare să-ți tămăduim rănile și, ca unui părinte sfânt, să ți le sărutăm?

(Transnistria, nr. 8, 18 septembrie, 1941)

VIEȚI DE LEGENDĂ

Lângă tâmpla troienitei lor zbateri, lângă inima anilor irosiți printre cântece și inefabile ascensiuni, cerul transnistrian își flutură luminile de argint și poveștile.

Sunt mulți. Sunt tari. Aureolați de parc-ar scoborî din legendă vifornică, de pe înălțimile unor veacuri hotărâtoare. Slujitori ai credinței străbune, neînfricați luptători, vârstnici păstrători de slovă și rezistență daco-romană, bătrânii satelor de curând dezrobite sunt temelii de viață nouă, de nou destin românesc, crescuți catapeteasmă între Nistru și Bug.

Ei știau prea bine că fericirea țărănimii, fericirea pământului ospitalier și drag, aduce fericirea întregului Neam, aduce zori de redresare națională. De aceea, fără crâcnire, sufletele lor au măcinat, zi și noapte, gorgane de suferință mucenicească, oploșind, ca pe niște nepieritoare comori, bunurile spirituale ale rasei noastre în Răsărit.

N-au putut concepe imposibilul. N-au vrut să-l conceapă. N-au așteptat nici o răsplată. Fiindcă nu erau legați de materie. Fiindcă se jertfeau unui viitor mai bun, unui ideal. Fiindcă țara le era pe buze șuer și doină.

Moartea? Au primit-o ca pe un balsam. O descătușare. Atâta tot. Un pas înainte. O victorie chiar. Eterna victorie a morții. Eterna victorie a vieții, care rabdă și tace, care sângeră și învinge...

(Transnistria, nr. 9, 22 septembrie, 1941)

ACUM ORI NICIODATĂ!

A fost o încleștare uriașă, o supraomenească destindere, acolo, la marginea de răsărit a sufletului daco-roman, pe pământul unde înfloreau, din nou, bucuriile și libertatea, cinstea și adevărul.

Hotarele false, hotarele unei lumi despotice, s-au sfărâmat ca niște năluciri ale trecutului, ca un blestem, neputând rezista elanului și tinereței, care fierbeau în sângele flăcăilor noștri dezrobitori, porniți să iee cu asalt Istoria.

Suntem mândri. Ne pot înțelege, oare, mințile scămoșate, părtinitoare? Suntem redute de cremene. Stânci de granit. Fiindcă am rămas aceiași. Mereu aceeași.Cu toată năpasta și opresul ce ne-au înlănțuit. Cu toată vicisitudinea veacurilor.

Nu, sufletele nu le-am vândut pe bani. Pe comodități efemere. Pe nemuncite comori. Sufletele noastre au ars candelă de așteptare la icoana unui viitor mai bun, la icoana unui viitor mai uman și mai drept. N-au putut fi cucerite cu armele. N-au putut fi îngenuncheate cu executările. N-au putut fi înfrânte cu exilul.

Am știut să răbdăm. Am știut să oploșim la piept, ca pe o pasăre Foenix, ca pe un pierdut talisman, siguranța biruinței finale.

Astăzi, palmele crăpate de vânt și ploi nu ne mai dor. Nici inimile. Astăzi ne-a învrednicit Dumnezeu să ne vedem visul cu ochii. Să salutăm, sărbătorește, luceafărul care a răsărit.

Români! Acum ori niciodată. Vrem osemintele voievodale laolaltă. Vrem tricolorul pavăză pentru toți. Vrem România mai sus. Mai mare...

(Transnistria, nr. 10, 29 septembrie, 1941)

PĂMÂNT SFINȚIT

În Transnistria, de la un capăt la altul, ca o imensă hlamidă, s-au statornicit legendele. Ocrotitoare. Inefabile. Mari. Legendele noului destin românesc. Legendele ascensiunii noastre în veac.

Jertfa n-am precupețit-o. Niciodată. N-am precupețit, pe câmpurile de bătaie, sub șuerul infernal al obuzelor, dăruirea sublimă a cărnii și-a sufletelor înfrățite cu suferința, înfrățite cu eroica adăstare.

Martore ni-s paginile hrisoavelor colbăite de vreme. Martor ni-i pământul plămădit din oase, din dragoste de țară și lumini subterane.

Peste Nistru, până hăt departe, dincolo de Bug, e numai olat moldovenesc. Numai țărână moldavă. Sfânta și imaculată țărână. Întru descătușarea ei au luptat și-au murit, cu zâmbetul pe buze, românii de pretutindeni, înfierbântați de un ideal comun: *biruința cea mare.*

Trup din trupul Neamului sângera *acolo*, unde hoardele roșii au distrus, din temelii, orice urmă de civilizație. Unde bisericile stăteau ferecate. Unde norodul pravoslavnic nu mai avea nici o rază tămăduitoare. Unde Dumnezeu era scuipat și huiduit.

Ah, țară a inimii, Transnistrie! În fiecare seară, 21 de ani, întruna, văduviți de bogăția plaiurilor natale, de bătătura copilăriei fără griji, te-am purtat în adâncul ființei, ca pe-o icoană, ca pe un maldăr de falnice visuri. Da, 21 de ani, întruna, nălucile însingurărilor noastre te-au chemat. Ți-au strigat numele, Transnistrie. Numele și drepturile tale. Istoria ta. Voevozii.(...)

A noastră ești. Numai a noastră. Te strecori cântec — în fibre și crești — dor, munte de dor, munte de cremene, Transnistrie, pământ sfințit, fermecătoare grădină a sufletului moldav...

(Transnistria, nr. 11, 6 octombrie, 1941)

CRAINICII VIITORULUI

În urma titanicelor lupte din Răsărit, meleagurile transnistriene, dezrobite de jugul umilitor al bolșevismului, răsuflă ușurate. Un soare nou, o viață nouă, de sublimă și neîntrecută înălțare, clocotește sub fiecare brazdă reavănă moldovenească, în inimile tuturor fraților noștri, ținuți în întuneric și obidă ani fără număr.

Bucuria este mare. Nespus de mare. S-a întors Dumnezeu. S-au întors sprijinul și mângâierea țărănimii. S-a întors dreptatea și s-a făcut lumină. O lumină ce nu putea fi niciodată înfrântă de oarbele puteri ale Răului. O lumină plămădită din jertfă și sânge.

Zilnic, între Nistru și Bug, ca o răzbunare a umilințelor trecute, în dangătul melodios al clopotelor și în duioasele cântări bisericești, are loc încreștinarea a sute și mii de copii, în adâncul ființei cărora bestiile comuniste au căutat să infiltreze ura demonică împotriva cerului oblăduitor.

Rezistența moldovenilor, tăcută și demnă, le-au zădărnicit planurile. Pentru totodeauna. Ne-o dovedește entuziasmul pe care îl găsim până și în cea mai umilă colibă de țăran. Ne-o arată, cu prisosință, pruncimea, fragedele vlăstare transnistriene, crainicii de mâine ai biruinței totale.

Ei sunt viitorul. Ei sunt nădejdea. Ei sunt țara. Țara visurilor. Țara cântecului nostru. Sunt plămada neîntinată a suferinței prin care au trecut, fără văicăreli, fără crâcniri și lacrimi.

Lor să ne prosternăm. Cu toții. Fiindcă în tinerețea și nevinovăția lor stă fericirea neamului românesc.

(Transnistria, nr. 12, 13 octombrie, 1941)

GRĂIRE DREAPTĂ

Trăim vremuri de sărbătoare și glorie sfântă. De mari prefaceri sociale. De râvnite ascensiuni. Transnistria freamătă de la un capăt la altul, de la Moghilău și până-n Odesa, ca o primăvăratică boare, ca un cais înflorit. Surlele biruinței nu mai contenesc, de parcă tăriile cerului s-ar desface în țăndări miraculoase, de parcă morții căzuți pe câmpurile de onoare și-ar cere dreptul la viață.

În această toamnă târzie, cu funigei și aur destrămat, peste întinderi rupte din bătrânești letopisețe, un ritm nou, colcăitor, vulcanic, mustește din pieptul fiecărui bulgăre de țărână, de sub lespedea fiecărui mormânt voievodal.

Răsună dulcele, surghiunitul grai moldovenesc, astăzi voinic, stăpân, neîncătușat. Răsună ca o răzbunare a umilințelor și a jugului. Ca o sublimă cucerire a destinului.

Destul am răbdat. Destul ne-am ascuns lacrimile, mărgăritare, nălucile visurilor noastre imaculate, în străfunduri de suflet — zestre pentru viitorime, comoară și zâmbet destoinic.

Destul. Imperiul crimelor agonizează. Se prăbușește — jucărie stricată și falsă. Libertatea, eterna libertate ne surâde ca o mamă. Ne îndeamnă la muncă și ne însuflețește.

Școala românească, triumfătoare — școala simțămintelor alese și a caracterelor granitice — își deschide porțile luminii, porțile credinței în Dumnezeu și în Neam.

Fiii satelor moldovenești, toți acei care vor să-și adape sufletele în apa de cleștar a slovei latine, aleargă, entuziaști, ca pentru împărtășanie.

Învățătorii, până ieri îndepărtați de la matca străbună și puși să lupte împotriva limbii de baștină, împotriva grăirii

drepte, uriașa bucurie și-o înnecă în suspine și în fremătătoare dragoste. Dragoste de frate. Dragoste, care este a pământului și a noastră!

Cum să le mulțumim?

(Transnistria, nr. 13, 20 octombrie, 1941)

VITEJIA DREAPTĂ BIRUIEȘTE!

Nu. Nimeni nu ne poate nega pacifismul, larghețea sufletului ori amiciția neîntinată. Deși ne-am încleștat în viforoase zbateri. Deși zăpada letopisețelor noastre îmbujorează-se de sânge, de chiote și sfârtecată carne, plămadă a veacurilor de trudă mucenică.

Cultivând eroismul unui Ștefan cel Mare, cu inima crescută — fagure — peste voievodale întinderi, peste mânăstiri și cetăți, descurajarea, nourii negri și lacrimile nu le-am știut oploși la piept ca pe o pasăre fără nume, ca pe un pierdut talisman. Nu le-am știut apropia și iubi.

Iluminați de lăuntrice flăcări, descotorosiți de haina materialismului și a mediocrității, solidari visului de aur al Neamului, cărările noastre, întortocheate și grele, au năzuit numai spre culmi și spre soare.

Vitregiile soartei, noianuri, s-au sfărâmat neputincioase, aidoma unor idoli de lut, în fața bravurii, a jertfei ostașului român, fecior al brazdei și al credinței întăritoare.

Să fii viteaz! Să fii drept! Fiindcă vitejia dreaptă biruiește oricum. Așa ne cere conștiința și așa am rămas, chiar atunci când sub zidurile de beton și de oțel ale Odesei, în ploaia de gloanțe, a trebuit să ne prefacem piepturile în platoșe de neînfrânt sau să ne logodim cu moartea, în vederea unei apoteoze eterne...

Pentru țară, pentru viitorul pământului dintre Tisa și Bug, lăstunii tinereții i-am irosit pe câmpurile de bătaie, pe toate crestele stăpânite de ghiara roșie. Pentru țară, pe care o vrem puternică, poruncitoare, sângele a curs din belșug, înfrățindu-se cu țărâna și oasele bătrânilor voevozi, ctitori de istorie și de destin românesc.

Ne-am făcut datoria. Ne-am făcut-o deplin. Tăcând. Sfidând întunericul. Sfidând oarbele puteri ale Răului.

În urma noastră vorbesc faptele. Nu ura. Vorbesc victoriile. Umbrele strămoşilor care ne-au călăuzit paşii, oriunde. Pretutindeni.

A fost odată. Aşa va scrie cronicarul de mâine despre leatul de azi. A fost odată o vijelie românească, triumfătoare, pe plaiurile româneşti ale Transnistriei.

(Transnistria, nr. 14, 27 octombrie, 1941)

ISTORIA SE RĂZBUNĂ

La Tiraspol, în acea zi de 17 decembrie 1917, se adunase multă lume, mult norod moldovenesc, venit din întreaga Transnistrie, ca să-şi desfacă baierile inimii şi să ceară noii stăpâniri moscovite dreptul la o viaţă naţională, mai destoinică, unirea pentru totodeauna cu ţara de baştină.

A fost o sărbătoare măreaţă. Istoria însăşi, parcă, a luat parte la marea bucurie a Neamului. Fremăta văzduhul dintre Nistru şi Bug de iureşul românescului strigăt de descătuşare, iar voievozii atâtor lupte şi biruinţe n-aveau hodină în criptele lor ruginite de vreme.

Peste cele câteva pete de cer siniliu s-au abătut, însă, nourii prăpădului, negri şi înspăimântători. Soarele nu mai apărea. În fiecare casă de moldovean iubitor de moşie părintească groaza cumplită îşi făcuse culcuşul.

Sărăcia, deportările, moartea, iată pe scurt "paradisul roşu", cu care bolşevicii voiau să înşele omenirea şi să-i zdruncine bunul ei mers. Iată adevărata lumină a zbuciumului transnistrian.

La începutul verii din acest an se dezlănţuie, ca prin minune, războiul germano-rus. Nădejdile încep să înflorească tremurătoare la unghere. Prin jertfă şi credinţă statornică, pământul gospodărit pe vremuri de Duca-Vodă îşi scutură jugul şi negurile. Viitorul lui stă în mâinile şi înţelepciunea noastră.

Să fim oameni. Să ţinem seama de eroismul şi de sufletul larg şi bogat al Transnistriei. Moldovenii plaiurilor, întinse până la Bug, se redeşteaptă. Toţi vor să contribuie la fericirea

Patriei. Suferința i-a întărit. Învață din filele trecutului. Și-s mândri că Istoria se răzbună...

(Transnistria, nr. 21, 17 decembrie, 1941)

SÂNGELE JERTFEI ZIDEȘTE

Ultima zvârcolire, ultimul spasm sovietic de pe pământul mănoasei Transnistrii, s-a epuizat în fața elanului și tinereții daco-romane, desăvârșind o legendă sacerdotală și imortalizând o supraomenească virtute: *jertfirea de sine* pe altarul Patriei, în vederea binelui obștesc și al salvării colectivității din sânul căreia ne-am ridicat spre soare și spre Dumnezeu.

Ce bogați suntem! Ce bogată este țara aceasta! Țara tuturor românilor. Țara visurilor împlinitoare și a nădejdilor pârguite. Avem morți, cohorte de morți — și puțin înseamnă? Avem suflete dăruite morții pentru o *înviere*. Pentru o mai nouă și mai sublimă respirație europeană.

Fiecare bulgăre, fiecare brazdă moldovenească strivită, te apropie de o inimă caldă și primitoare, care a iubit și a năzuit în viață culmi neștiute, care a bătut cândva în cadența întregului Neam, aidoma unui ornic miraculos.

Fiecare doină, pe care o auzi zisă din fluer sau din frunză, în satele dezrobite, este dragostea de moșia străbună, înflorită — cântec — deasupra proaspetelor morminte ale celor mai buni fii, ce n-au precupețit nimic pentru a satisface imperativele naționale: *descătușarea și reîntregirea.*

Sângele jertfei zidește. Zidește, peste păcatele de ieri și peste sărbătoarea bucuriei de astăzi, viitorul de aur al României de mâine.

(Transnistria, nr. 15, 3 noiembrie, 1941)

SE FACE ZIUĂ

În Transnistria, în țara nădejdilor pârguite și a dragostei, întunericul a pierit. Se face ziuă. Se luminează după atâtea nelegiuiri și blesteme, după atâtea întemnițări și omoruri, prin care bolșevicii vroiau să "atragă", de partea lor, pe pașnicii pământeni ai ținuturilor românești răsăritene.

Un soare nou, de viață renăscută, strălucește măreț pe firmamentul acestui veac de fulgerătoare ascensiuni, pe altarul căruia ne-au ars simțămintele și piatra granitică a celor mai nepătate virtuți.

Moldovenii, până nu demult slujitorii unor lifte păgâne și dușmănoase, își scutură de pe umeri povara nălucirilor trecute — parcă întregul balast al anilor de opresiune moscovită — și, entuziasmați din cale-afară, salută dezrobitoarele flamuri tricolore, ca pe niște soli ai dreptății istorice definitive.

Graiul românesc nu mai are oprire. Nici slova, plămadă a minților luminate și binevoitoare, care le oblojește rănile sufletești, pricinuite de satrapii lui Stalin și le deschide ochii asupra adevărului și a binelui etern.

Doina, cântată pătimaș de către țăranul transnistrian, la chindii, sub pavăza luceafărului de argint, ori noaptea, pe luncă, potopit de doruri fără nume, astăzi își colcăie, nestăvilită, orcanele imensei bucurii în noua organizare a provinciei dintre Nistru și Bug, trecută prin foc și sabie și eliberată, pentru vecie, de hidra uralo-altaică.

Bucură-te, popor transnistrian! Se face ziuă. O zi mare. O zi așteptată și dorită cu înfrigurare.

(Transnistria, nr. 18, 24 noiembrie, 1941)

SUB PAVĂZA CRUCII

Am umblat pe drumurile transnistriene, netămăduite încă deplin de pe urma cruntului război de dezrobire și multă lume, dornică de o viață liberă și omenească, nădăjduitoare în zilele care vin, și-a mărturisit — copleșită de vedeniile trecutului — marea bucurie a redobândirii drepturilor noastre istorice.

Transnistria îmbracă haine împărătești și-și scutură înneguratele poveri comuniste, mocnind o revoltă sublimă, cu ochii fulgerând soare și culmi. Adevărata fericire inundă ființa pașnicilor moldoveni dintre Nistru și Bug, ca o lumină tămăduitoare, care le oblojește rănile și ungherele încăpătoare ale bunătății lor proverbiale.

O credință statornică și uriașă i-a ținut drepți și nesovăielnici în fața nenumăratelor torturi și înlănțuiri, având ca scop final: *destrămarea și pervertirea completă.* O credință pornită, parcă, de la plug și brazdă, izvorâtă din măduva pământului, din luminoasele subterane ale iubirii, le călăuzea pașii și le cimenta voința în toate.

Nu și-au lepădat bătrânești legi. N-au vrut să știe de mârșavele sfaturi ale păgânilor. Ci, încrezători *în apropiata biruință a Crucii,* cu sufletele pline de roua dumnezeiască, au perseverat și au izbândit. Viitorul, de acum înainte, nu-i mai înspăimântă. Sunt *oameni.*

Viața religioasă, altădată prigonită, e în toiu. Pretutindeni planează un duh de primenire, o atmosferă caldă și trecută prin filtrul purificator al suferinței. Sub pavăza sfintei Cruci, solidari și demni, românii transnistrieni așteaptă porunca Tronului. Porunca Neamului reînviat.

(Transnistria, nr. 20, 10 decembrie, 1941)

CRĂCIUNUL NOSTRU

În acest an al slavei și al biruinței, al sfărâmării cătușelor umilitoare, ne-a hărăzit bunul Dumnezeu pretutindeneasca bucurie a celui dintâi Crăciun românesc în Transnistria, voevodala provincie moldavă de la soare-răsare.

Lerui ler... Peste imaculate întinderi, din adâncimile pământului dezrobit, crește cântecul, iureșul vifornic al unei triumfale sărbătoriri. Crește, aidoma unui alean tămăduitor, dorul de viață omenească. Dorul de viață profund creștină. Așa cum au moștenit-o din moși-strămoși, prin noianul aprigelor veacuri opresoare.

Am învins. Nașterea Domnului vine să încunune puterea noastră de rezistență în fața torturilor dușmane, în fața deportărilor și a crimelor. Este răsplata — unică în frumusețea ei — a suferinței incomensurabile, pe care am știut a o zăgăzui cu demnă seninătate. Fiindcă n-am fost îngenunghiați, deși am căzut în genunchi. Fiindcă am înfruntat, cu fruntea sus, întunericul necunoscutului, apocalipticul conglomerat de forțe adverse. Fiindcă ne-am luat de piept cu viața și am prefăcut în imnuri perturbătoare toate coșmarele.

De cine să ne temem, când sufletele noastre prea des încercate, dospeau numai dragoste, numai nădejde? Când la fiecare pas simțeam ocrotitoare umbra Atotputernicului? Când eram uniți și tari?

Ei, bezbojnicii lui Stalin, sângerosul despot al veacului XX, au preferat, în oarba lor demență, comoditatea, lenevia, negativismul. *Noi*, plini de fulgere și idealuri mărețe, am ales lupta și răsadul jertfei. Ei nu credeau în nimic. Noi țineam, fără șovăire, drumul dreptei credințe, drumul creștinismului.

De aceea bat astăzi clopotele, de la un capăt la altul. De aceea peste întreaga Transnistrie, peste rănile și bucuriile noastre, bat clopotele. Și-i noapte. Noaptea în care s-a născut Mântuitorul. Noaptea care vestește zori noi. O lume nouă. O țară nouă.

(Transnistria, nr.22, 25 decembrie, 1941)

ÎNVIEREA NEAMULUI

După o viață amară și crudă, după 24 de ani de stăpânire comunistă, Transnistria sărbătorește Învierea Mântuitorului și, odată cu ea, descătușarea norodului moldovenesc pentru totdeauna.

Bat clopotele bucuriei. Bat clopotele renașterii și ale triumfului. E, parcă, un festival împărătesc, de unică proporție, închinat Neamului și gliei, un festival la care participă *dreptatea istorică* și lumina împăciuitoare a Cerului.

Drumul Golgotei transnistriene, drumul atâtor însângerări și neomenoase opreliști, a trebuit să ducă — oricum — la un liman izbăvitor. Acolo unde soarele eternității vindecă rănile și răsplătește credința statornică. Pe piscurile biruinței definitive.

Cu toate pornirile dușmane de a distruge sufletul, de a înstrăina inima răbdătoare și bună a țăranului, cu toate pușcăriile și gloanțele bolșevice, an de an Hristos, Fiul lui Dumnezeu, învie în fiecare cătun moldovenesc, pentru mântuirea mult așteptată a colectivității obidite dintre Nistru și Bug, pentru o nouă și creștină orânduire a pământului voievodal.

Astăzi negurile dispar și se arată zorile. Astăzi suntem puși sub scutul țării de baștină. Astăzi sărbătorim Sf.Paști laolaltă cu întreaga suflare românească. Așa cum cer datinile bătrâne.

... În Transnistria a înviat Hristos. Și cine, oare, nu-L simte, nu-L vede, nu-L aude, binecuvântându-ne?

(Transnistria, nr. 35—36, 5 aprilie, 1942)

CUPRINS

ÎMI BATE INIMA LA BUG 7
CUVÂNT ÎNAINTE 9

I
EROICA TRANSNISTRIE

1. PĂMÂNT SFINȚIT 17
   - NE BATE INIMA LA BUG 19
   - PE DRUMURILE ISTORIEI 21
   - ȚARA DIN AMINTIRE 23
   - EROICA TRANSNISTRIE 25
2. POPORUL DINTRE NISTRU ȘI BUG 29
   - URCÂND GOLGOTA 31
   - CUIB DE ȘOIMI 33
   - TINERETUL TRANSNISTRIEI 35
   - INIMĂ RĂBDĂTOARE 41
3. EVENIMENTE ISTORICE 45
   - O SFÂNTĂ DUMINICĂ ROMÂNEASCĂ PE PĂMÂNTUL TRANSNISTRIEI 47
   - MAJESTATEA SA REGELE ȘI MAREȘALUL ANTONESCU PE PĂMÂNTUL ÎNFRĂȚIT AL TRANSNISTRIEI 51
   - SĂRBĂTOARE A BIRUINȚEI CREȘTINE ÎN TRANSNISTRIA 55
   - PURTĂTORI DE LUMINĂ 61
   - CUVÂNT DE PRIMIRE 62
   - AM FOST ÎN TRANSNISTRIA 64

4. LITERATURA TRANSNISTRIANĂ 67

NOTE PE MARGINEA LITERATURII TRANSNISTRIENE 69
IMPERTINENȚĂ ȘI LITERATURĂ 72
D. ZAREȘNIAC 76
"LUI STALIN TĂȚI ÎI MÂNȚĂNIM"... 78
"LIMBILE DE FOC" 81
O REVISTĂ PENTRU TINERET 84
ORIENTĂRI 87
LIMBA NOASTRĂ 89

II
POEMELE TRANSNISTRIEI

TRANSNISTRIA 95
NOAPTE PE BUG 96
AMURG LA TIRASPOL 97
RĂSĂRIT 98
PĂMÂNT MOLDAV 99
CEAS TAINIC 100

III
EDITORIALE NESEMNATE

PIETRE DE HOTAR LA BUG 103
SĂ SLUJIM TRANSNISTRIA 104
ÎN SATUL LUI TOMA JALBĂ 105
VIEȚI DE LEGENDĂ 106
ACUM ORI NICIODATĂ! 107
PĂMÂNT SFINȚIT 108
CRAINICII VIITORULUI 110
GRĂIRE DREAPTĂ 111
VITEJIA DREAPTĂ BIRUIEȘTE! 113
ISTORIA SE RĂZBUNĂ 115
SÂNGELE JERTFEI ZIDEȘTE 117
SE FACE ZIUĂ 118
SUB PAVĂZA CRUCII 119
CRĂCIUNUL NOSTRU 120
ÎNVIEREA NEAMULUI 122

De același autor

Cărți în limba franceză:

— *Nous attendons une Nouvelle Terre.* Editura "La Pensée Universelle", Paris, 1971.
— *Un rayon de soleil* (O rază de soare, poeme). Editura "Debresse", Paris, 1971.
— *La Chaîne* (Lanțul, poem de închisoare). Editura "Les Paragraphes littéraires de Paris", 1971.
— *Catacombes 1973* (Almanach de l'Eglise du Silence). Editura "Catacombes", Paris, 1973.
— *Derrière le rideau de bambou.* Editura "Catacombes", Paris, 1975.
— *Au fond de l'abîme.* Editura "Apostolat des Editions", Paris, 1976.
— *Vania Moïsséieff.* Editura "Catacombes", Paris, 1976.
— *Les Enfants du Goulag.* Editura "France-Empire", Paris, 1979.
— *Le calvaire de la Roumanie chrétienne.* Editura "France-Empire", 1987.
— *Maîtresse, Dieu existe.* Editura "Fayard", Paris, 1988.
— *L'Homme intérieur.* Editura "Résiac", 1997.

Cărți în limba engleză:

— *The Church in today's catacombs.* Editura "Arlington House", U.S.A., 1976.

Cărți în limba română:

— *Muștar (Epigrame și epitafe).* Editura "Bucovina" I.E. Torouțiu, București, 1940.
— *Pietre de aducere aminte* (poezii religioase, semnate Simion Cubolta). R.F.G., 1971.
— *Calvarul României creștine.* Editura "Convorbiri Literare", Iași, 1992.
— *Inscripții pe un vas de lut* (poezii). Editura "Roza Vânturilor", București, 1994.
— *Univers simfonic* (poeme orale create într-un lagăr din balta

Dunării). Editura "Roza Vânturilor", București, 1994.
— *În șfichiul ironiei* (poezii satirice, semnate Zadig). Editura "Hrisovul", București, 1996.
— *În așteptarea unui nou pământ.* Editura "Duh și Adevăr", București, 1998.
— *Apocalipsiada (Epopee creștină în 12 cânturi).* Editura "Eminescu", București, 1999.
— *Chipul omului dinlăuntru.* Editura "Duh și adevăr", București, 1999.
— *Peripețiile lui Țumpi* (pentru copii). Editura "Museum", Chișinău, 2000.
— *Fiul cel pierdut (Poeme dramatice de inspirație religioasă).* Editura "Eminescu", București, 2000.
— *Banul* (Poem oral). Editura "Eminescu", București, 2000.

Combinatul Poligrafic, str. P. Movilă, 35,
Chişinău. Departamentul Activităţi Editoriale,
Poligrafie şi Aprovizionare cu Cărţi.
Comanda nr. 898

Chişinău 2000

Sergiu Grossu s-a născut la 14 noiembrie 1920, în satul Cubolta, judeţul Bălţi din Basarabia. Pentru activitatea sa anticomunistă din timpul celui de al doilea război mondial (a fost redactor la ziarele "Basarabia" şi "Transnistria", editate de Serviciul Gazetelor din Ministerul Propagandei), pentru faptul de a fi refuzat să fie profesor – ca licenţiat în filozofie şi în filologia modernă – în şcolile unui regim ateu, precum şi pentru lupta sa misionară "ilegală" în cadrul mişcării ortodoxe "Oastea Domnului", a fost persecutat, arestat şi condamnat la 12 ani de temniţă grea. Odată liber, în urma unui decret de graţiere şi după ani grei de activitate în întreprinderi şi şantiere de construcţie, reuşeşte să se refugieze în Franţa, la Paris, împreună cu soţia sa – ea însăşi fostă deţinută politică, nepoată pe linie maternă a lui Iuliu Maniu, – unde se consacră apărării creştinilor din România şi din celelalte ţări comuniste, pledând pentru hegemonia cauzei lui Hristos în lume. Editează, începând din 1971, revista "Catacombes", iniţiază cicluri de conferinţe la radio, precum şi în principalele oraşe din Franţa. Recăpătându-şi cetăţenia română, Sergiu Grossu îşi dă toate silinţele să fie prezent în viaţa patriei, prin crearea Fundaţiei Foştilor Deţinuţi Politici "Nicoleta–Valeria Grossu", prin lansarea editurii "Duh şi Adevăr" şi prin înfiinţarea Asociaţiei "Centrul de Cultură Creştină Nicoleta–Valeria Grossu". La Chişinău a pus bazele Centrului Internaţional pentru Copii şi Tineret "Sergiu Grossu".